

Školní vzdělávací program
pro základní vzdělávání

UČÍME SE V SOUVISLOSTECH
MONTESSORI PROGRAM

„Smysluplně, systematicky a ohleduplně budujeme prostředí pro lidi, kteří vytváří NOVÝ SVĚT.“

Školní vzdělávací program „Učíme se v souvislostech“

ŠVP je zpracovaný podle RVP ZV

Předkladatel:

Základní škola Nový svět, Opava, příspěvková organizace

Adresa školy:

Šrámkova 1457/4, Opava 747 05

IČO: 72074183

RED-IZO: 691 003 939

IZO: 181 034 247

Ředitelka školy:

Mgr. Hana Kroupová, DiS.

Tel.: +420 608 087 946

E-mail: kroupova@zsnovysvet.cz

Koordinátor tvorby ŠVP:

Mgr. Martina Pácaltová

E-mail: pacaltova@zsnovysvet.cz

Kontakty:

Tel: +420 732 365 041

E-mail: info@zsnovysvet.cz

Web: <http://www.zsnovysvet.cz>

Zřizovatel:

Název: Statutární město Opava

Adresa: Horní náměstí 69, 746 26 Opava

Kontakty:

Tel/fax: +420 553 756 111

E-mail: posta@opava-city.cz

Web: <http://www.opava-city.cz>

Číslo jednací: ZSNSO/00099/2019

Platnost dokumentu: od 3. 9. 2012

Aktualizace: od 1. 9. 2022

Mgr. Hana Kroupová, DiS.
ředitelka školy

Obsah

Charakteristika školy	4
Charakteristika ŠVP	7
Učební plán	15
Učební osnovy	18
Hodnocení výsledků vzdělávání žáků	88
Autoevaluace školy.....	92
Sto let montessori pedagogiky.....	98
Základní principy montessori pedagogiky	102
Minimální uznaný standard montessori škol	103

1. Charakteristika školy

Základní škola Nový svět, Opava, příspěvková organizace, vznikla završením několikaletého úsilí příznivců montessori pedagogiky a jejího zřizovatele Statutárního města Opavy. Byla otevřena v září 2012 jako první montessori základní škola v Moravskoslezském kraji.

1.1 Typ školy

Základní škola Nový svět je škola vycházející z pedagogiky Marie Montessori, která tvoří ucelený a propracovaný vzdělávací systém plně respektující vývojová období dítěte a korespondující s moderními psychologickými teoriemi.

1.2 Úplnost školy

Od 1. 9. 2022 poskytujeme vzdělání pro žáky prvního i druhého stupně základní školy. Na prvním stupni je škola tvořena pěti heterogenními třídami, na druhém stupni jsou plánovány čtyři třídy. Plný počet tříd na obou stupních by měl být dosažen ve školním roce 2025/2026.

1.3 Velikost školy

Základní škola Nový svět Opava, p. o. má pronajaty prostory ve druhém a třetím patře pavilonu A Základní školy Opava, Šrámkova 4, příspěvková organizace.

V přízemí se nacházejí šatny pro žáky.

Ve druhém patře se nacházejí dvě kmenové učebny, učebna anglického jazyka, hudebna, počítačová učebna, ředitelna (využívaná též jako sekretariát), konzultační místnost, kabinet pedagogů, sklad sportovního náčiní, sociální zařízení, šatny, prostor pro odpočinkové a sportovní aktivity, chodba.

Ve třetím patře se nacházejí tři kmenové učebny, kuchyňka, kabinet pedagogů, kabinet vychovatelek ŠD, družina, sociální zařízení, šatny, prostor pro odpočinkové a sportovní aktivity, studijní zóna pro aktivní využití volného času či další studium a sebevzdělávání žáků, chodba. Součástí pronájmu je také možnost využívání dvou tělocvičen, gymnastického sálu, sportoviště (venkovní hřiště s atletickou dráhou), arboreta a atria, cvičné kuchyňky, dílen a školní jídelny.

1.4 Kapacita školy

Maximální kapacita školy je 180 žáků.

1.5 Vybavení školy

Škola je vybavena montessori učebními pomůckami a dalšími didaktickými pomůckami, žákovskou knihovnou, jejíž fond je postupně obnovován a doplňován. Škola má vybavenou počítačovou učebnou s digitální technikou a připojením k internetu.

Pomůcky a učební materiály jsou uloženy v kabinetech, hudebně a ve skladě sportovního náčiní. Pomůcky se průběžně doplňují a modernizují.

Každá třída má své zázemí v kmenové učebně. Učebny jsou vybaveny počítačem s připojením k internetu, moderním nastavitelným nábytkem, odpovídajícím úložným nábytkem, korkovými nástěnkami a tabulí. V učebnách je moderní tabule pro psaní křídou s magnetickým povrchem, v jedné učebně tabule s keramickým povrchem pro psaní fixy. V hudebně se nachází klavír, orffovy hudební nástroje, elektrické klávesy, drumbeny.

Kabinety jsou vybaveny úložným nábytkem, pracovním nábytkem, učitelskou knihovnou, počítači s připojením k internetu, tiskárnami (barevná a černobílá), dataprojektorem, projekčním plátnem, laminátorem, řezačkou papíru, kroužkovým vazačem.

Za příznivého počasí mohou děti relaxovat nebo se věnovat různým pohybovým činnostem na sportovišti ZŠ Šrámkova, v atriu a blízkém okolí. Pro sportovní, rekreační a tělovýchovné aktivity slouží pronájem dvou tělocvičen v budově školy.

Žákům jsou k dispozici nádoby na třídění odpadu (směs, papír, plast, sklo).

Sociální zařízení jsou plně funkční (pákové baterie, zásobníky na mýdlo a elektrický vysoušeč na ruce).

Škola je vybavena elektronickým zabezpečovacím systémem.

1.6 Charakteristika pedagogického sboru

Montessori vyžaduje velkou práci učitele na sobě samém. V tradičním školství je v popředí učitel, on je autorita, která předává znalosti. V montessori škole je učitel v pozadí. Je to *průvodce*, který pozoruje dítě a navrhuje mu adekvátní činnosti podle jeho senzitivního období. A to je obrovský rozdíl. Umět se upozadit, nezasahovat zbytečně, když dítě zkouší, objevuje.

K základním kvalitám montessori průvodce patří:

- trpělivost
- schopnost pozorovat
- laskavost, vlídnost
- schopnost vidět vrozený potenciál pro dobro v každém dítěti
- nehodnotit a posuzovat bez zaujatosti

Náš tým tvoří průvodci, kteří prošli či procházejí montessori kurzy. Všichni splňují požadavky na vzdělání podle zákona o pedagogických pracovnících.

Pedagogové se i nadále vzdělávají v oblasti montessori pedagogiky a respektujícího výchovného přístupu, prochází dalšími semináři, akreditovanými kurzy a školeními, např.: Kritické myšlení, PC kurzy, kurzy z nabídky Montessori společnosti, DVPP.

Inspiraci pro svou práci získávají návštěvou jiných montessori škol v České republice. Ve škole také fungují vzájemné následky a interní mentoring.

Ve škole působí koordinátorka EVVO, metodička prevence a výchovná poradkyně. Tuto činnost vykonávají v rámci pracovní náplně.

1.7 Školní družina

Ve škole funguje školní družina. Zájmová vzdělávací činnost školní družiny vychází ze Školního vzdělávacího programu školní družiny. Celá činnost je směřována k aktivnímu trávení volného času. Školní družina realizuje výchovnou a zájmovou činnost také mimo vyučování a to formou pravidelné a příležitostné vzdělávací, rekreační a zájmové činnosti.

Školní družinu navštěvují žáci před zahájením výuky a po jejím skončení.

1.8 Školní jídelna

Stravování žáků i zaměstnanců zajišťuje školní jídelna umístěna v budově školy.

1.9 Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Rodiče tvoří velmi podstatnou součást školy. Pravidelná spolupráce s rodiči je velmi důležitá pro jednotné působení a práci s žáky ve škole i doma v rámci stejných principů.

Spolupráce se uskutečňuje pravidelným kontaktem mezi rodiči a učiteli (osobním, písemným, elektronickým), a to při řešení výchovných a vzdělávacích úkolů školy, při přípravě třídních a školních akcí, výletů, účastí rodičů na školním vystoupení žáků apod. Organizujeme Dny otevřených dveří.

Škola je rodičům otevřená a rodiče mají kdykoliv během vyučování volný přístup do třídy (za dodržení podmínek „Návštěvního řádu“). Je jim umožněn přístup v době i mimo vyučování (v čase provozu školy).

Třídní učitel organizuje setkání učitel-žák-rodič, tzv. konzultační hodiny, kde se společně hodnotí dosavadní práce a výsledky žáka. Minimálně dvakrát ročně probíhají třídní schůzky.

Rodiče jsou vyzýváni, aby zpětnou vazbu získávali hlavně z pravidelného sledování naladění a pohody dítěte, týdenního či měsíčního plánu, portfolio jeho školní práce; a aby porovnávali výsledky práce s kritérii zadání úkolů a vlastními možnostmi dítěte.

Ve škole funguje školská rada složená ze zástupců zřizovatele, rodičů a pedagogických pracovníků školy, která vedle kompetencí daných školským zákonem projednává i běžnou problematiku života školy.

Materiální podporu vzdělávacích a učebních činností školy zajišťuje Spolek Juvenis, z. s.

Rodičům nabízíme možnost získávat a prohlubovat si informace o montessori pedagogice prostřednictvím přednášek, workshopů či kurzů, organizovaných naší školou.

Informace o probíhajících akcích a organizační záležitosti jsou k dispozici na našich webových stránkách www.zsnovysvet.cz, Facebooku či Instagramu.

1.10 Dlouhodobé projekty a spolupráce

Pro zlepšení tělesné zdatnosti žáků organizujeme ozdravné pobyty v přírodě, kurzy bruslení a kurzy plavání.

Každoročně pořádáme montessori kurz Předškolák, podzimní, adventní a jarní dílničky, vánoční setkání s vystoupením žáků, vystoupení ke Dni matek a otců, workshopy, přespávání ve škole, neformální setkávání s rodiči, dětmi a pedagogy před zahájením školního roku a na konci školního roku.

Abychom propojili teorii se skutečným životem, organizujeme exkurze do státních institucí, muzeí, galerií apod. Pořádáme besedy s odborníky.

Nabízíme žákům řadu volnočasových aktivit.

Navazujeme spolupráci s jinými montessori zařízeními v České republice, např. ZŠ Planeta Bohumín, ZŠ Montessori Kladno, ZŠ Labyrint Lhota u Opavy, MŠ a ZŠ Montessori Ostrava.

Dále spolupracujeme s Montessori centrem v Opavě, domovy pro seniory v Opavě, Městskou knihovnou Petra Bezruče.

2. Charakteristika ŠVP

2.1 Zaměření školy

Naše škola podporuje zdravý a harmonický rozvoj osobnosti žáka s přihlédnutím na jeho individuální schopnosti.

ŠVP Učíme se v souvislostech je vzdělávací program, který aplikuje pedagogický systém Marie Montessori na všeobecné vzdělávací cíle a obsahy základního vzdělávání v České republice. Cílem tohoto programu je pomáhat žákovi v poznávání světa i sebe sama – využitím a rozvíjením jeho vnitřní motivace a individuálních schopností. Východiskem je předpoklad, že žáci mají opravdový zájem a touhu poznat, naučit se a uplatnit nové znalosti v praxi. Filosofie této vzdělávací strategie je založena na principu svobody a možnosti volby se zodpovědností. Důležitou cílovou složkou je sebepoznání – seznámení se se svými schopnostmi a možnostmi a tedy způsobilost stanovit a realizovat svůj další životní program. Žák je v této koncepci veden k samostatnosti, aktivní práci, svobodné volbě, odpovědnosti za svou volbu a jednání.

Vyučování je založeno na základních principech pedagogického systému Marie Montessori. Podstatnou složku tvoří samostatná vzdělávací činnost žáků vedená jejich zájmem a vývojovými senzitivními fázemi.

Role učitele je postavena na nenápadném vedení a taktní pomoci. Chování učitele k žákovi je vždy plné respektu k jeho individualitě jako k hotovému člověku. Nemanipuluje žákem, je jeho rádce a rovnocenný partner. Projevuje maximální vstřícnost, otevřenost, trpělivost k žákovi.

Učitel zabezpečuje připravené prostředí školní třídy a je garantem dostatečně volného prostoru pro originální tvůrčí práci s žákem i celou třídou. Výrazná v jeho práci je složka diagnostická – poznání žáka, informace o postupu a vývoji každého dítěte tvoří základ pro jeho další individuální práci s žákem.

Žáci nejsou jen pasivními příjemci informací, ale na učení se aktivně podílejí.

V procesu vzdělávání si tak žák – v souladu se svými individuálními a vývojovými možnostmi – osvojuje mateřský jazyk, matematiku, cizí jazyky, základy umění, poznává svět přírody, svět lidí, svět tradic a kultury, věnuje se tělesným i pracovním aktivitám. Prostřednictvím obsahů jednotlivých výukových oblastí se učí vysvětlovat, interpretovat, aplikovat, analyzovat, posuzovat a kreativně realizovat své nápady, pozitivně komunikovat, kriticky uvažovat, vcítit se. Poznává různé možnosti a způsoby učení a učí se volit pro sebe takové způsoby, které jsou

pro něj účinné, spolehlivé a efektivní. Žák získává dovednost rozhodovat se podle svých reálných zájmů a možností.

2.2 Výchovné a vzdělávací strategie na úrovni školy

Podstatnou složku výuky tvoří individuální práce žáků. Vyučovací bloky trvající většinou devadesát minut umožňují žákům využít svou koncentraci pozornosti na soustavnou práci na zvoleném problému či tématu. Učitel sleduje práci žáků, vede si záznamy o jejich pokrocích a o oblastech jejich zájmu, hlídá plnění stanovených termínů pro odvedení práce, podle potřeby pomáhá jednotlivým žákům plánovat práci, případně ji rozčlenit do dílčích kroků. Výuka se neomezuje jen na prostory třídy. Jsou zařazovány poznávací exkurze, výlety, práce v terénu, práce na projektech mimo prostor třídy, besedy, návštěvy divadla, knihovny apod.

Součástí běžného života třídy je komunitní setkávání na elipse, kde mají děti možnost sdělovat své zážitky, pocity a zkušenosti, diskutovat, vyjadřovat se k problémům, k pravidlům, prezentovat informace a hodnotit svou práci. Považujeme za důležité, aby se žáci nebáli mluvit o svých názorech a konfrontovat je s okolím. Ve škole je zajištěna možnost společné práce, a tím i komunikace mezi žáky, při které se učí jeden od druhého. Komunitní setkání na elipse slouží také k předání informací o programu dne, změnách v programu či plánu.

Materiály, které žáci během výuky zpracovávají, si zakládají do svého portfolia. To slouží jako doklad postupu každého žáka. Při vedení portfolia se žáci učí třídit a zakládat své pracovní materiály. Portfolio je součástí podkladů pro slovní hodnocení školní práce žáků.

Jednotlivé kompetence, tedy celoživotní dovednosti, se prolínají přístupy a činnostmi žáků i učitelů po celou školní docházku. Pro získávání a rozvoj klíčových kompetencí u žáků využíváme tyto strategie:

- Při výuce využíváme principy montessori pedagogiky. (**KU, KŘP, KKo, KSP, KO, KP**)
- Plně respektujeme psychologický vývoj žáků a jejich věková specifika, proto výuka probíhá ve věkově heterogenních skupinách. (**KU, KŘP, KSP, KKo, KO**)
- S žáky jednáme jako s partnery. Respektujeme individualitu každého z nich a právo na vlastní názor. (**KŘP, KKo, KSP, KO**)
- Vzdělávací obsah je žákovi prezentován celistvě bez umělého dělení na předměty. (**KU, KŘP, KP**)
- Zapojujeme žáky do plánování a realizace řady třídních, školních a mimoškolních akcí (např.: *zápis do 1. ročníku, výzdoba tříd a chodeb, dny otevřených dveří, spolupráce s předškolními dětmi, příprava kreativních dílniček...*). Vedeme je k sounáležitosti s životem školy a zodpovědnosti za svá rozhodnutí. (**KŘP, KKo, KO, KSP, KP, KD**)
- Svým chováním a jednáním dáváme žákům vzor respektujícího přístupu k ostatním. (**KŘP, KKo, KSP, KO**)
- Neomezujeme se pouze na výuku a výchovu v prostorách školy. Využíváme možností kulturních akcí, exkurzí, výletů, turistických akcí apod. (**KKo, KSP, KO, KP, KD**)
- Nespokojíme se pouze s teoretickou prezentací učiva. Žáci získávají vědomosti i dovednosti pomocí praktických činností a projektů. (**KU, KŘP, KKo, KP, KD**)
- Žák má právo svobodné volby místa práce. Proto je mu pro samostatnou práci, umožněn pohyb v prostorách školy i v době vyučování. (**KU, KSP, KO, KP, KD**)

- Nové téma je žákovi či skupině žáků, představeno samostatně evokační prezentací s nástinem další možné práce. Tím, a následnou podporou ze strany učitele, vedeme žáka k zodpovědnosti za vlastní rozhodnutí a vzdělávání. **(KU, KŘP, KKo, KSP, KO, KP, KD)**
- Pro usnadnění orientace žáka v jeho povinném vzdělávacím obsahu daného ročníku je mu poskytnut „týdenní či měsíční plán“. Na jeho základě je vzdělávací obsah plánován, realizován i hodnocen. **(KU, KŘP, KKo, KSP, KO, KP)**
- Pro budování a podporu přátelského klimatu ve třídě využíváme, mimo jiné, pravidelné komunitní setkávání na elipse. **(KŘP, KKo, KSP, KO)**
- Na chodbě jsou umístěny nádoby na tříděný odpad. **(KO)**
- V každé třídě je k dispozici připojení na internet, žák má volný přístup k odborné literatuře, učebním montessori i jiným pomůckám, digitálním technologiím. **(KU, KO, KP, KD)**
- Pomůcky jsou k dispozici v omezeném množství. Žáci jsou tak vedeni k naplňování si vlastní práce s ohledem na druhé a ke vzájemné komunikaci. **(KŘP, KKo, KSP, KO)**
- S ohledem na aktuální probírané téma využívá učitel různé metody a formy práce (samostatná práce, práce ve skupině, projektová výuka, frontální výuka, laboratorní cvičení, besedy, pracovní činnosti...). **(KU, KŘP, KKo, KSP, KO, KP)**
- Pro rozvoj zodpovědnosti a sounáležitosti se v pravidelných intervalech střídají „služby“ ve třídě. **(KSP, KO, KP)**
- Při řešení jednotlivých témat jsou žákům k dispozici učitelé, informační zdroje (PC, literatura...) a další dostupný materiál. Důraz je kladen na spolupráci se spolužáky. **(KU, KŘP, KSP, KO, KP, KD)**
- Žák je veden k sebekontrolě, sebehodnocení. **(KU, KŘP, KSP)**
- Učitel dbá na to, aby každá žákova práce dostala zpětnou vazbu – ať již samotným učitelem písemně, při osobní konzultaci, žakovou prezentací před třídou, zpětnou vazbou od spolužáků či jinou formou. **(KU, KSP, KKo, KO, KP)**

Legenda:

KU - kompetence k učení

KŘP - kompetence k řešení problémů

KKo - kompetence komunikativní

KSP - kompetence sociální a personální

KO - kompetence občanské

KP - kompetence pracovní

KD – kompetence digitální

2.3 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Na naší škole se snažíme o bezproblémové zařazení dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do třídních kolektivů. Se všemi dětmi ve třídě pracujeme takovým způsobem a zařazujeme takové metody práce, abychom učili žáky toleranci, vzájemnému pochopení, pomoci a rasové snášenlivosti.

Důsledným uplatňováním principů montessori je vytvořeno přirozeně vhodné prostředí pro vzdělávání dětí s rozličnými vzdělávacími potřebami v jednom kolektivu.

Snížení časového stresu, vyloučení soutěží a veřejného srovnávání žáků mezi sebou ze vzdělávacího procesu, věkově smíšený kolektiv, velký podíl samostatné práce dětí a možnosti volby činnosti v celkovém časovém rozvrhu, zapojení co nejvíce smyslů do učení, učení v pohybu, cvičení ticha a koncentrace, to vše zajišťuje vstřícné prostředí pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Tito žáci mohou pracovat s konkrétními materiály a názornými pomůckami, učit se společně se spolužáky, učit se pozorováním a nápodobou, pracovat samostatně vlastním tempem na přiměřeně náročných úkolech, opakovat, dokud danou dovednost nezvládnou na své osobní maximum. Mohou si volit dobu k relaxaci podle své potřeby.

Do tříd jsou žáci s přiznanými podpůrnými opatřeními běžně integrováni a je k nim přístupováno dle jejich individuálních potřeb. Ke kompenzaci mírných obtíží ve vzdělávání žáka (podpůrné opatření prvního stupně), vypracuje škola plán pedagogické podpory. Plán pedagogické podpory (PLPP) sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za podpory výchovného poradce. Výchovný poradce stanovuje termíny přípravy PLPP a organizuje společné schůzky se zákonnými zástupci, pedagogy, vedením školy a žákem. PLPP zahrnuje popis obtíží a speciálních vzdělávacích potřeb žáka, podpůrná opatření prvního stupně, stanovení cílů podpory a způsobu vyhodnocování naplňování plánu. S PLPP seznámí škola žáka, zákonného zástupce žáka, všechny vyučující žáka a další pedagogické pracovníky podílející se na provádění tohoto plánu. Plán obsahuje podpis osob, které s ním byly seznámeny. Pokud zvolené úpravy v práci s žákem nevedou ani po 3 měsících k očekávané změně, obtíže žáka pokračují nebo se ještě zhoršují, pak vysílá škola zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka do školského poradenského zařízení (PPP nebo SPC). Vyhodnocení provádí učitel/é, kteří se na tvorbě PLPP podíleli.

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně vytváří škola již v součinnosti se ŠPZ.

Učitel s dítětem pracuje podle doporučení poradny a jeho cílem je ulehčit žákovi práci v problematických oblastech podle rozsahu a stupně poruchy. Realizací principů a metod práce montessori je přirozeně vytvořeno vhodné prostředí pro tyto žáky (např. senzitivní fáze vývoje dítěte, polarita pozornosti, připravené prostředí, práce se specifickým názorným materiálem a možností vlastního prožitku, trojstupňová výuka). Na pravidelných schůzkách s rodiči je konzultována práce žáka, jeho posun, či návrhy dalších metod práce.

Na žádost rodičů a doporučení poradny zpracuje škola individuální vzdělávací plán (IVP). Na úrovni IVP je možné upravit očekávané výstupy stanovené ŠVP, případně upravit vzdělávací obsah. IVP je vypracován zpravidla na 1 rok a zákonný zástupce s ním vyjadřuje souhlas. IVP může být v průběhu školního roku na základě potřeb žáka upravován. Vyhodnocuje jej třídní učitel ve spolupráci s výchovným poradcem jedenkrát ročně.

Zdravotní postižení ani sociální status dítěte není zpravidla (s výjimkou těžkých stavů) stabilní. S proměnou míry postižení nebo znevýhodnění, s proměnou sociokulturního prostředí žáka je tedy nutné upravit stupeň podpůrného opatření. Lze předpokládat, že v průběhu aplikace podpůrného opatření bude učitel nucen dělat časté revize užitého stupně opatření a variovat míru zvolených stupňů podle potřeby žáka.

Uplatňování stupňů podpůrných opatření u žáka je tedy dynamický proces. Podpůrná opatření tak prochází pravidelnou revizí, aby neztratila na účinnosti.

2.4 Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Připravené prostředí, v němž je možné pracovat v různých oblastech vzdělávání na různé úrovni, samostatná práce a svobodná volba činností, respektování senzitivních fází ve vývoji dítěte, využití polarity pozornosti, a tedy možnost soustředěně pracovat až k dokončení zvolené práce, věkově smíšený kolektiv, podpora spolupráce a vzájemné pomoci na úkor soupeření, ale i další principy vyhovují žákům mimořádně nadaným jak v rozvoji jejich nadání, tak v budování jejich sociálního citění a schopnosti své nadání uplatnit a najít své místo mezi ostatními.

Nadaní žáci mohou postupovat svým vlastním tempem při práci s výukovým materiálem, získávat více informací tématům, která je zajímají, dále prohlubovat již získané vědomosti a dovednosti. Děti, které určitou oblast dobře zvládly, mohou být pomocníkem učitele – pomáhají svým spolužákům, vysvětlují, učí se s nimi. Rády také vytvářejí materiály, které mohou sloužit ostatním k učení a procvičování. Specializují se na své zájmy, které dále rozvíjejí, a tím přinášejí ostatním inspiraci k práci.

Učitel může dítěti zadávat rozšiřující učivo, vhodně ho motivuje k práci „navíc“ a adekvátně ho oceňuje. Nadaný či mimořádně nadaný žák může také po dohodě a podle svého individuálního plánu navštěvovat výuku ve vyšších ročnících a být v probíraném učivu v předstihu.

Učitel zároveň dbá, aby nedošlo u žáka pouze k jednostrannému zaměření a žák se seznamoval s celým vzdělávacím obsahem základního vzdělávání.

Učitel se také snaží o přirozené začlenění talentovaného dítěte do třídního kolektivu, protože ostatní děti mohou mít sklony odlišné děti ze svého středu vyloučit. Mimořádný talent s sebou také často nese výkyvy v chování dítěte, které pedagogové na naší škole řeší citlivým, ale i důsledným přístupem.

Podporujeme nadané žáky v účasti na různých olympiádách, soutěžích a mimoškolních projektech, abychom jim dali další prostor jejich talent dostatečně uplatnit a zažít pocit úspěchu.

Pro žáky mimořádně nadané s přiznanými PO prvního stupně je ŠVP podkladem pro vytvoření PLPP a pro žáky s PO od druhého stupně podkladem pro tvorbu IVP.

PLPP sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního předmětu. Tvorbu PLPP koordinuje třídní učitel, stejně jako vyhodnocení.

V případě diagnostického posouzení a rozhodnutí je sestaven IVP. IVP sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje mimořádné nadání žáka, s výchovným poradcem. IVP má písemnou podobu a při jeho sestavování spolupracuje třídní učitel rovněž s rodiči mimořádně nadaného žáka. Práce na sestavení IVP jsou zahájeny okamžitě po obdržení doporučení ŠPZ a dokončeny nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení ŠPZ. Součástí IVP je termín vyhodnocení naplňování IVP a může také obsahovat i termín průběžného hodnocení IVP, je-li to účelné. IVP může být zpracován a upravován v průběhu školního roku. Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Výchovný poradce po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka předá informace o zahájení podpůrných opatření podle IVP ředitelce školy, která je zaznamená do školní matriky.

2.5 Začlenění průřezových témat

Průřezová témata – *Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova, Mediální výchova* – prezentují okruhy aktuálních problémů současného světa a pomáhají tak dále rozvíjet osobnost žáka.

Vyučovací předměty 1. stupně:

CP – Cesta poznání

Osobnostní a sociální výchova (OSV)

TO	1. období	2. období
Rozvoj schopností poznávání	CP	CP
Sebepoznání a sebepojetí	CP	CP
Seberegulace a sebeorganizace	CP	CP
Psychohygiena	CP	CP
Kreativita	CP	CP
Poznávání lidí	CP	CP
Mezilidské vztahy	CP	CP
Komunikace	CP	CP
Kooperace a kompetice	CP	CP
Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	CP	CP
Hodnoty, postoje, praktická etika	CP	CP

Výchova demokratického občana (VDO)

TO	1. období	2. období
Občanská společnost a škola	CP	CP
Občan, občanská společnost a stát	CP	CP
Formy participace občanů v politickém životě		CP
Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování		CP

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)

TO	1. období	2. období
Evropa a svět nás zajímá	CP	CP
Objevujeme Evropu a svět		CP
Jsme Evropané		CP

Multikulturní výchova (MkV)

TO	1. období	2. období
Kulturní difference	CP	CP
Lidské vztahy	CP	CP
Etnický původ		CP
Multikulturalita	CP	CP
Princip sociálního smíru a solidarity		CP

Environmentální výchova (EV)

TO	1. období	2. období
Ekosystémy	CP	CP
Základní podmínky života	CP	CP
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	CP	CP
Vztah člověka k prostředí	CP	CP

Mediální výchova (MV)

TO	1. období	2. období
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	CP	CP
Interpretace vztahů mediálních sdělení a reality		CP
Stavba mediálních sdělení		CP
Vnímání autora mediálních sdělení		CP
Fungování a vliv médií ve společnosti		CP
Tvorba mediálního sdělení	CP	CP
Práce v realizačním týmu	CP	CP

Vyučovací předměty 2. stupně:

CP – Cesta poznání

Osobnostní a sociální výchova (OSV)

TO	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Rozvoj schopností poznávání	CP	CP	CP	CP
Sebepoznání a sebepojetí	CP	CP	CP	CP
Seberegulace a sebeorganizace	CP	CP	CP	CP
Psychohygiena	CP	CP	CP	CP
Kreativita	CP	CP	CP	CP
Poznávání lidí	CP	CP	CP	CP
Mezilidské vztahy	CP	CP	CP	CP
Komunikace	CP	CP	CP	CP
Kooperace a kompetice	CP	CP	CP	CP
Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	CP	CP	CP	CP
Hodnoty, postoje, praktická etika	CP	CP	CP	CP

Výchova demokratického občana (VDO)

TO	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Občanská společnost a škola	CP	CP	CP	CP
Občan, občanská společnost a stát	CP	CP	CP	CP
Formy participace občanů v politickém životě	CP	CP	CP	CP
Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	CP	CP	CP	CP

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)

TO	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Evropa a svět nás zajímá	CP	CP	CP	CP
Objevujeme Evropu a svět	CP	CP	CP	CP
Jsme Evropané	CP	CP	CP	CP

Multikulturní výchova (MkV)

TO	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Kulturní difference	CP	CP	CP	CP
Lidské vztahy	CP	CP	CP	CP
Etnický původ	CP	CP	CP	CP
Multikulturalita	CP	CP	CP	CP
Princip sociálního smíru a solidarity	CP	CP	CP	CP

Environmentální výchova (EV)

TO	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ekosystémy		CP	CP	CP
Základní podmínky života	CP	CP	CP	CP
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	CP	CP	CP	CP
Vztah člověka k prostředí		CP	CP	CP

Mediální výchova (MV)

TO	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	CP	CP	CP	CP
Interpretace vztahů mediálních sdělení a reality			CP	CP
Stavba mediálních sdělení			CP	CP
Vnímání autora mediálních sdělení			CP	CP
Fungování a vliv médií ve společnosti	CP	CP	CP	CP
Tvorba mediálního sdělení	CP	CP	CP	CP
Práce v realizačním týmu	CP	CP	CP	CP

3. Učební plán

Tabulace učebního plánu pro 1. stupeň

Vyučovací předmět	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Cesta poznání	21	22	25	25	25

Poznámky k učebnímu plánu pro 1. stupeň

Vyučovací předmět **Cesta poznání** je na 1. stupni tvořen vzdělávacím obsahem oborů Český jazyk a literatura, Matematika a její aplikace, Informatika, Cizí jazyk, Člověk a jeho svět, Člověk a svět práce, Výtvarná výchova, Hudební výchova, Tělesná výchova a všemi tematickými okruhy průřezových témat.

Přehled využití časové dotace podle RUP

Vyučovací předmět	Vzdělávací obor	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	Celkem obor
Cesta poznání	Český jazyk a literatura	7 + 2	7 + 2	7 + 2	6 + 1	6 + 1	33 + 8
	Cizí jazyk	0	0	3	3	3	9
	Matematika a její aplikace	4 + 1	4 + 1	4 + 1	4 + 1	4 + 1	20 + 5
	Informatika	0	0	0	1	1	2
	Člověk a jeho svět	2	2 + 1	2 + 1	2 + 1	3	11 + 3
	Člověk a svět práce	1	1	1	1	1	5
	Hudební výchova	1	1	1	1	1	5
	Výtvarná výchova	1	1	1	2	2	7
	Tělesná výchova	2	2	2	2	2	10
	Disponibilní časová dotace	3	4	4	3	2	16
Celkem ročník		21	22	25	25	25	118

Pozn. Červeně vyznačeno využití disponibilní časové dotace.

Žákům prvního a druhého ročníku nabízíme **nepovinný předmět Anglický jazyk** v rozsahu třech vyučovacích hodin týdně.

Tabulace učebního plánu pro 2. stupeň

Vyučovací předmět	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Cesta poznání	28	30	32	32

Poznámky k učebnímu plánu pro 2. stupeň

Vyučovací předmět **Cesta poznání** je na 2. stupni tvořen vzdělávacím obsahem oborů Český jazyk a literatura, Matematika a její aplikace, Informatika, Cizí jazyk, Další cizí jazyk, Dějepis, Výchova k občanství, Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis, Člověk a svět práce, Výtvarná výchova, Hudební výchova, Tělesná výchova, Výchova ke zdraví a všemi tematickými okruhy průřezových témat.

Přehled využití časové dotace podle RUP

Vyučovací předmět	Vzdělávací obor	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Celkem obor
Cesta poznání	Český jazyk a literatura	4 + 2	4 + 1	4 + 1	3 + 2	15 + 6
	Cizí jazyk	3	3	3	3	12
	Další cizí jazyk	0	2	2	2	6
	Matematika a její aplikace	4 + 1	4 + 1	4 + 1	3 + 2	15 + 5
	Informatika	1	1	1	1	4
	Dějepis	2 + 1	2	2	2	8 + 1
	Výchova k občanství	0	1	1	1	2 + 1
	Fyzika	0	0	1 + 1	1 + 1	2 + 2
	Chemie	0	0	1 + 1	1 + 1	2 + 2
	Přírodopis	2	2	2	2	8
	Zeměpis	2	2	2	2	8
	Člověk a svět práce	0	1 + 1	1	1	3 + 1
	Hudební výchova	1	1	1	1	4
	Výtvarná výchova	2	1	1	1	5
	Tělesná výchova	2	2	2	2	8

	Výchova ke zdraví	1	1	0	0	2
	Disponibilní časová dotace	4	4	4	6	18
Celkem ročník		28	30	32	32	122

Pozn. Červeně vyznačeno využití disponibilní časové dotace.

4. Učební osnovy

4. 1 Učební osnovy pro 1. stupeň

Charakteristika vyučovacího předmětu Cesta poznání

Obsahové vymezení

Vyučovací předmět je na 1. stupni tvořen vzdělávacím obsahem oborů Český jazyk a literatura, Matematika a její aplikace, Informatika, Cizí jazyk, Člověk a jeho svět, Člověk a svět práce, Výtvarná výchova, Hudební výchova, Tělesná výchova a všemi tematickými okruhy průřezových témat.

Časové vymezení na 1. stupni

1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
21	22	25	25	25

Organizační vymezení

Výuka probíhá ve třídě s využitím pomůcek a počítačů s výukovými programy, dále také v žákovské knihovně, v tělocvičně, na školní zahradě či v dalších prostorách školy. Realizována je také v mimoškolních prostorech při návštěvách různých kulturních, sportovních, vzdělávacích zařízeních (kino, divadlo, beseda, muzea, dopravní hřiště...). Vzdělávací obsah je žákům nabízen nenásilně tak, aby jej vnímali jako běžnou součást života a jeho použití jim přinášelo smysl. Důležitým podkladem pro učitele i žáka jsou techniky formativního hodnocení všech probíhajících činností.

V rámci respektování principů montessori pedagogiky ponecháváme tam, kde je to možné, volbu výběru učiva na dítěti. Pojem "učivo" je dále používán ve smyslu vzdělávacího obsahu a dovedností. Přehled výstupů tedy není v plánu okruhů učiva seřazen chronologicky nebo doplněn údaji o příslušném ročníku. Důležitější je připravenost dítěte než příslušné období (školní i senzitivní); děti nemusí postupovat daným jednotným pořadím činností, ale mohou si vybírat z nabídky podle svého zájmu a pracovat svým individuálním tempem. V případech, kdy

si dítě vybere oblast, ke které nemá potřebné dílčí zkušenosti, mu učitel ukáže, jaké učivo si ještě předem potřebuje osvojit.

Pro praktickou realizaci propojení poznatků a dovedností z různých oblastí (matematika, jazyk, přírodověda, historie, zeměpis, umění, pracovní náměty, zdravý životní styl a ekologie) nejlépe vyhovuje práce v tematických celcích, které jsou evokovány tzv. kosmickými příběhy. V rámci těchto celků získávají žáci propojené informace, které umožňují globální pohled na svět. Některé tematické celky jsou zařazovány do programu školy v přírodě. Využívají se autentické zážitky dětí, jejich zájem a naladění věnovat se určité oblasti.

Aktivity v rámci tematických celků jsou voleny tak, aby děti mohly spolupracovat, vzájemně si radit a pomáhat, pracovat ve skupinách pro společný cíl a na společném řešení problému. Při takovéto spolupráci (ve dvojicích, ve skupinách) pak mohou žáci pozorovat různé metody práce u svých spolužáků – mohou zkoušet, experimentovat a poznávat jaké styly a metody práce jim samotným nejvíce vyhovují. Učitel podle potřeby a náročnosti práce pracuje s celou skupinou dětí, kdy práci vysvětlí a nabídne dětem různé možnosti práce, nebo postupně s menšími skupinami. Během individuální práce konzultuje nebo pomáhá s prací jednotlivcům.

Ze společné činnosti vycházejí náměty a nabídky pro individuální práci dětí. Pro individuální práci učitel zajišťuje „připravené prostředí“ s potřebnými zdroji informací, pomůckami, výtvarnými a dalšími pracovními materiály. Tematické celky doplňují experimenty, při kterých se děti učí pracovat samy podle návodu a zaznamenávat si výsledky svých pozorování.

Výsledky své práce mají žáci možnost prezentovat jako skupina nebo jako jednotlivci. Přijímají tak okamžitou zpětnou vazbu od svých spolužáků s oceněním, dalšími návrhy a doporučeními. Při společných prezentacích si děti vzájemně předávají informace, které zjistily a zpracovaly, a mají možnost klást další otázky. Společné prezentace všech prací dětí ukazují ostatním mnoho možností, jak se dá stejné téma různě zpracovat. Těmito činnostmi u žáků rozvíjíme prezentační dovednosti.

Materiály, které děti k projektům zpracovaly, si zakládají do svého portfolia. To slouží jako doklad postupu každého dítěte. Při vedení portfolia se žáci učí třídit a zakládat své pracovní materiály. Portfolio je součástí podkladů pro slovní hodnocení školní práce žáků.

Součástí běžného života třídy je komunitní kruh (tzv. elipsa), kde mají děti možnost sdělovat své zážitky, pocity a zkušenosti, diskutovat, vyjadřovat se k problémům, k pravidlům, prezentovat informace a hodnotit svou práci. Považujeme za důležité, aby se děti nebály mluvit o svých názorech a konfrontovat je s okolím. Ve škole je zajištěna možnost společné práce a tím i komunikace mezi žáky, při které se učí jeden od druhého. Komunitní setkání na elipse slouží také k předání informací o programu dne, změnách v programu či plánu.

V případě distanční výuky je předmět realizován v online prostředí.

Výchovné a vzdělávací strategie

- Dbáme a zajišťujeme připravené prostředí se specifickým materiálem, který žák používá v rámci svých individuálních možností a potřeb. (KU, KŘP, KSP, KO)
- Vzdělávací obsah nepředkládáme jako celek, ale dělíme jej na dílčí kroky podle individuálních potřeb žáka. (KU, KŘP, KSP, KO)

- Plně respektujeme možnost výběru místa a spolupráce dětí. (KU, KO, KSP, KŘP, KP)
- Pravidelně žákům nabízíme společné aktivizační práce k úvodu projektu i v rámci něj. (KU, KK, KSP, KŘP)
- Žákům nabízíme společné aktivizační práce ke čtení, psaní, práci s textem, sebevyjádření, rozvíjení slovní zásoby a komunikačních dovedností. (KU, KK, KSP, KŘP)
- Při práci žákům běžně nabízíme a umožňujeme přístup k různým zdrojům informací (encyklopedie, slovníky, pravidla českého pravopisu, žákovská knihovna, internet...). (KU, KŘP, KD)
- Ve výuce využíváme různorodé metody a způsoby práce. (KU, KK, KSP, KŘP, KO, KD)
- Ve výuce pravidelně využíváme komunitní kruh. (KU, KK, KSP, KŘP, KO)
- Využíváme práci s chybou. (KU, KŘP, KP)
- Respektujeme také osobnostní předpoklady žáků a jejich silné i slabé stránky. (KSP, KK)
- Klademe důraz na dodržování zásad bezpečnosti a hygieny. (KP, KSP)
- Umožňujeme každému žákovi zažít úspěch. (KSP, KO)
- Nabízením různorodých témat a aktivit podporujeme meziročníkovou spolupráci. (KU, KSP, KŘP, KKO, KD, KP)

Pro lepší orientaci ve vzdělávacím obsahu vyučovacího předmětu **Cesta poznání** je pro vzdělávací obory na prvním stupni vzdělávání zavedeno barevné kódování:

Cesta poznání pro 1. stupeň:

Český jazyk a literatura

Cizí jazyk

Matematika a její aplikace

Informatika

Člověk a jeho svět

Člověk a svět práce

Hudební výchova

Výtvarná výchova

Tělesná výchova

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Cesta poznání – 1. stupeň

1. období (1. – 3. ročník)

Výstupy	učivo	TO průřezových témat
- plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost - v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích - na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev - zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním - píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev - píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení - seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	praktické čtení (technika čtení, čtení pozorné, plynulé) čtení s porozuměním praktické naslouchání (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem) věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami) mluvený projev (základy techniky mluveného projevu (dýchání, tvoření hlasu, výslovnost), vyjadřování závislé na komunikační situaci) komunikační žánry (pozdrav, oslovení, omluva, prosba, vzkaz, zpráva, oznámení, vypravování, mimojazykové prostředky řeči) písemný projev - základní hygienické návyky (správné sezení, držení psacího náčiní, hygiena zraku, zacházení s grafickým materiálem) technika psaní (úhledný a čitelný písemný projev) žánry písemného projevu (adresa, blahopřání, pozdrav z prázdnin, omluvenka; zpráva, oznámení, pozvánka, vzkaz, inzerát, dopis, popis; jednoduché tiskopisy (přihláška, dotazník), vypravování)	OSV Rozvoj schopností poznávání Seberegulace a sebeorganizace Psychohygiena Poznávání lidí Kreativita Mezilidské vztahy Komunikace Řešení problémů a rozhodovací dovednosti VDO Občanská společnost a škola MV Tvorba mediálního sdělení Kritické čtení a vnímání mediálního sdělení

- rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky - porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná - porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost - rozlišuje slovní druhy v základním tvaru - užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves - spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy - rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky - odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	dlouhé a krátké samohlásky hláska, písmeno, slabika, slovo, věta dělení slov slabikotvorné r, l dělení hlásek (samohlásky, souhlásky, dvojhlásky) druhy vět pořadí slov podle druhu vět i/y po měkkých a tvrdých souhláskách slabiky dě/tě/ně/bě/pě/vě/mě v běžných slovech ú/ů velká písmena na začátku věty velká písmena u vlastních jmen párové souhlásky abeceda význam slov (antonyma, synonyma) slova nadřazená a podřazená slova příbuzná, kořen slova pravopis y/ý ve vyjmenovaných slovech slovní druhy za použití symbolů slovních druhů slovesné kategorie (osoba, číslo, čas) skloňování (pád, číslo, rod) spojovací výrazy (slov, vět)	OSV Rozvoj schopností poznávání Seberegulace a sebeorganizace Poznávání lidí Kreativita Mezilidské vztahy Komunikace Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	poslech literárních textů zážitkové čtení a naslouchání	MV Tvorba mediálního sdělení

- vyjadřuje své pocity z přečteného textu - rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění - pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	tvořivé činnosti s literárním textem – přednes vhodných literárních textů, volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu, dramatizace, vlastní výtvarný doprovod základní literární pojmy – literární druhy a žánry (rozpočítadlo, hádanka, říkanka, báseň, pohádka, bajka, povídka; spisovatel, básník, kniha, čtenář; divadelní představení, herec, režisér; verš, rým, přirovnání)	
- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně - zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal - rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu - rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu - přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení - píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy	zvuková a grafická podoba jazyka (vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov) poslech písní, anglické konverzace pozdravy, povely představení poděkování, omluva, žádost psaní slov a jednoduchých vět slovní zásoba z okruhů domov, rodina, volný čas, jídlo, oblékání, kalendářní rok (roční období, měsíce, dny v týdnu), zvířata, počasí barvy čísllice 1-100	OSV Rozvoj schopností poznávání
- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků - čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti	červenomodré tyče smirkové čísllice skříňka s vřeténky sudá a lichá čísla narůstání číselné řady 1 – 9, vizuální vnímání čísllic – barevné korálky	OSV Rozvoj schopností poznávání Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Mezilidské vztahy Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

• užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose • provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly • řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace	početní operace sčítání, odčítání, násobení a dělení – červenomodré tyče, sčítací tabulka, sčítací barevný had, násobilková tabulka	Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Psychohygiena
• orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času • popisuje jednoduché závislosti z praktického života • doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel	závislosti a jejich vlastnosti (peněžní jednotky – obchod, vrácení peněz, dočítání) hodiny a čas (převody jednotek času) hmotnostní a objemové jednotky diagramy, grafy, tabulky, jízdní řády	
• rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci • porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky • rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině	základní útvary v rovině (lomená čára, přímka, polopřímka, úsečka, čtverec, kružnice, obdélník, trojúhelník, kruh, čtyřúhelník, mnohoúhelník) základní útvary v prostoru (kvádr, krychle, jehlan, koule, kužel, válec) délka úsečky; jednotky délky vzájemná poloha dvou přímek v rovině osově souměrné útvary	
• vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí • začlení své město do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, městě	domov (prostředí domova, orientace v místě bydliště) škola (prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy; riziková místa a situace) obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť okolní krajina (místní oblast, region) – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany	OSV Rozvoj schopností a poznávání Seberegulace a sebeorganizace Komunikace Kreativita Komunikace Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti VDO

		Občan, občanská společnost a škola Občan, občanská společnost a stát MkV Lidské vztahy EV Ekosystémy Základní podmínky života Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověka k prostředí MV Práce v realizačním týmu
- rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům - odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností	rodina (postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání) chování lidí (vlastnosti lidí, pravidla slušného chování – ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům)	OSV Rozvoj schopností a poznávání Seberegulace a sebeorganizace Komunikace Kreativita Komunikace Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti MkV Kulturní difference

		Multikulturalita Lidské vztahy
- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti - pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu - uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost	fylogeneze člověka orientace v čase a časový řád (určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, denní režim, roční období) současnost a minulost v našem životě báje, mýty, pověsti	EV Vztah člověka k prostředí VMEGS Evropa a svět nás zajímá MkV Kulturní difference Práce v realizačním týmu
- pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích - roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě - provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů	látky a jejich vlastnosti voda a vzduch nerosty a horniny, půda Vesmír a Země (sluneční soustava, den a noc, roční období) rostliny, houby, živočichové životní podmínky odpady	EV Ekosystémy Základní podmínky života Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověka k prostředí Základní podmínky života
- uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví - rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru	lidské tělo péče o zdraví osobní bezpečí mimořádná událost	OSV Rozvoj schopností a poznávání Sebepoznání a sebepojetí Seberegulace a sebeorganizace Psychohygiena Mezilidské vztahy Poznávání lidí

a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných • chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek • reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech		Komunikace Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Hodnoty postoje, praktická etika VDO Občan, občanská společnost a škola Občan, občanská společnost a stát
• zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi	stavebnice (plošné, prostorové, konstrukční), sestavování modelů práce s návodem, předlohou, jednoduchým náčrtem	OSV Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Psychohygiena
• provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování • pečuje o nenáročné rostliny	pěstování rostlin ze semen v místnosti, na zahradě základní podmínky pro pěstování rostlin	EV Ekosystémy Základní podmínky života Vztah člověka k prostředí
• připraví tabuli pro jednoduché stolování • chová se vhodně při stolování	jednoduchá úprava stolu, pravidla správného stolování	MkV Multikulturalita EV Vztah člověka k prostředí
• vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů	vlastnosti materiálu (přírodniny, modelovací hmota, papír a karton, textil, drát, fólie aj.) pracovní pomůcky a nástroje (funkce a využití) jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce	

pracuje podle slovního návodu a předlohy	lidové zvyky, tradice, řemesla	
- rozpoznává (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě zkušeností, vjemů, zážitků a představ - v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace - vnímá události různými smysly a vizuálně je vyjadřuje - interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností - na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	plošná tvorba kompozice barvy výtvarný přepis skutečnosti, proporce modelování a tvarování práce s různými materiály umělecká díla (historie a současnost)	OSV Rozvoj schopností a poznávání Seberegulace a sebeorganizace Komunikace Kreativita Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti MV Práce v realizačním týmu
- zpívá v jednohlase - rytmizuje a melodizuje jednoduché texty - využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře - reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie - rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby	zpěv vybraných lidových písní, jednoduchá intonační cvičení, hra na ozvěnu rytmické domino, dětská operka, práce s rytmem pomocí rytmických slabik hra na Orffovy nástroje, doprovod k písním elementární tanec poslechové hry	OSV Rozvoj schopností a poznávání Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Komunikace Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální		
- spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení - spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích - uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy - reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci - adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti - zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti	význam pohybu pro zdraví příprava organismu zdravotně zaměřené činnosti rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu hygiena při TV bezpečnost při pohybových činnostech pohybové hry základy gymnastiky rytmické a kondiční formy cvičení pro děti průpravné úpoly základy atletiky základy sportovních her turistika a pobyt v přírodě plavání, hygiena plavání, základní plavecké dovednosti komunikace v TV zásady jednání a chování (fair play, olympijské ideály a symboly pravidla zjednodušených osvojovaných pohybových činností)	OSV Rozvoj schopností a poznávání Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Komunikace Kooperační a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

2. období (4. – 5. ročník)

výstupy	učivo	TO průřezových témat
- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává - posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení - reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta - vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku - rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě - volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru - rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace - píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry - sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti	praktické čtení (znalost orientačních prvků v textu) komunikační žánry: vzkaz, zpráva, oznámení základní komunikační pravidla (oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí mluvčího a posluchače, zdvořilé vystupování) mimojazykové prostředky řeči (mimika, gesta) technika psaní (přehledný písemný projev, formální úprava textu) žánry písemného projevu: omluvenka; zpráva, oznámení, pozvánka, vzkaz, inzerát, dopis, popis; jednoduché tiskopisy (přihláška, dotazník), vypravování	OSV Rozvoj schopností a poznávání Sebepoznání a sebepojetí Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Komunikace Kooperační a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti VDO Občanská společnost a škola MV Tvorba mediálního sdělení Stavba mediálního sdělení
porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová	mnohoznačná slova antonyma synonyma	

- rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku - určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu - rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary - vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty - odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změnění větu jednoduchou v souvětí - užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje - píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách - zvládá základní příklady syntaktického pravopisu	slova nadřazená, podřazená, souřadná slovníky slova příbuzná předpona a přípona, kořen slova tvary slov psaní ě/je v kořenech slov pravopis y/ý v příbuzných slovech vyjmenovaných slov psaní předpon s/z/vz psaní předpon typu roz-, bez-, od-, před- psaní zdvojených souhlásek v běžné slovní zásobě podstatná jména slovesné kategorie (osoba, číslo, způsob, čas) skloňování (pád, číslo, rod, vzor) skloňování číslovek spisovné tvary a nespisovné tvary v mluveném projevu správné tvary podstatných jmen, přídavných jmen, sloves a číslovek v mluveném projevu slova citově zabarvená přísudek a podmět nevyjádřený, holý, rozvitý, několikanásobný podmět slovesný, jmenný přísudek shoda přísudku s podmětem dvojice větných členů souvětí a věta jednoduchá čárky v souvětí před běžnými spojovacími výrazy dvojice větných členů a jejich grafické značení přímá řeč, uvozovací věta	
- vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je - volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma	poslech literárních textů zážitkové čtení a naslouchání tvořivé činnosti s literárním textem (přednes vhodných literárních textů, volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu, dramatizace, vlastní výtvarný doprovod)	MV Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

- rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů - při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy	základní literární pojmy (literární druhy a žánry-báseň, pohádka, bajka, povídka, pověst; spisovatel, básník, kniha, čtenář; divadelní představení, herec, režisér; verš, rým, přirovnání)	
- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností - rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu - rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu - vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům - rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu - rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu - napiše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života - vyplní osobní údaje do formuláře - se zapojí do jednoduchých rozhovorů - sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného,	zvuková a grafická podoba jazyka (fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov) poslech písní, poslech anglické konverzace slovní zásoba z okruhů domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, jídlo, oblékání, nákupy, bydliště, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí četba krátkého anglického textu psaní jednoduchých vět a krátkého textu anglická konverzace, tvorba krátkého rozhovoru práce se slovníkem mluvnice (základní gramatické struktury a typy vět) zájmena předložky slovesa TO BE, TO HAVE, TO LIKE, CAN určitý a neurčitý člen přítomný čas průběhový a prostý tvoření otázky a záporu ve větě There is..., There are... synonyma, antonyma	OSV Rozvoj schopností poznávání Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Komunikace Řešení problémů a rozhodovací dovednosti VDO Občanská společnost a škola VMEGS Evropa a svět nás zajímá Objevujeme Evropu a svět Jsme Evropané MkV Kulturní difference Etnický původ Multikulturalita EV Lidské aktivity a problémy životního prostředí

rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat • odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá		MV Fungování a vliv médií ve společnosti
• využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení • provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel • zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel • řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel • modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku • porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným základem v oboru kladných čísel • přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty • porozumí významu znaku „-“, pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose	přirozená čísla celá čísla desetinná čísla zlomky zápis čísla v desítkové soustavě a jeho znázornění (teploměr, číselná osa, model) násobilka zaokrouhlování zlatý perlový materiál a číselné karty, banka směnárna známková hra obchod dělicí a násobková tabulka barevné násobkové řetězy, korálková krabice k násobilce sčítací a odčítací počítadlo dělicí tabulky na velké dělení multiplikační tabule na násobení modely čísel 1 – 1 000 000	OSV Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Komunikace Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
• vyhledává, sbírá a třídí data • čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy	tabulky, grafy, diagramy, jízdní řády	

• narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce • sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran • sestrojí rovnoběžky a kolmice • určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu • rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru	rýsování čtverce, kružnice, obdélníku, trojúhelníku rýsování kolmic, rovnoběžek grafické sčítání a odčítání úseček, délka úsečky jednotky délky a jejich převody obvod a obsah obrazce osově souměrné útvary	OSV Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Komunikace Kooperační a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
• řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky	obchod, banka, směnárna slovní úlohy číselné a obrázkové řady magické čtverce prostorová představivost	
• uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat • popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji • vyčte informace z daného modelu	data, informace (sběr-pozorování, jednoduchý dotazník, průzkum a záznam dat s využitím textu, čísla, barvy, tvaru, obrazu a zvuku; hodnocení získaných dat, vyvozování závěrů) kódování a přenos dat (využití značek, piktogramů, symbolů a kódů pro záznam, sdílení, přenos a ochranu informace) modelování (model jako zjednodušené znázornění skutečnosti; využití obrazových modelů (myšlenkové a pojmové mapy, schémata, tabulky, diagramy) ke zkoumání, porovnávání a vysvětlování jevů kolem žáka)	OSV Osobnostní rozvoj Rozvoj schopností a poznávání Komunikace VMEGS Objevujeme Evropu a svět MV Tvorba mediálního sdělení Fungování a vliv médií ve společnosti
• sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů	řešení problému krokováním (postup, jeho jednotlivé kroky, vstupy, výstupy a různé formy zápisu pomocí obrázků, značek, symbolů či textu; příklady situací využívajících opakovaně	

• popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení • v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy • ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu	použitelné postupy; přečtení, porozumění a úprava kroků v postupu, algoritmu; sestavení funkčního postupu řešícího konkrétní jednoduchou situaci) programování (experimentování a objevování v blokově orientovaném programovacím prostředí; události, sekvence, opakování, podprogramy; sestavení programu) kontrola řešení (porovnání postupu s jiným a diskuse o nich; ověřování funkčnosti programu a jeho částí opakovaným spuštěním; nalezení chyby a oprava kódu; nahrazení opakujícího se vzoru cyklem)	
• v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi • pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	systémy (skupiny objektů a vztahy mezi nimi, vzájemné působení; příklady systémů z přírody, školy a blízkého okolí žáka; části systému a vztahy mezi nimi) práce se strukturovanými daty (shodné a odlišné vlastnosti objektů; řazení prvků do řad, číslovaný a nečíslovaný seznam, víceúrovňový seznam; tabulka a její struktura; záznam, doplnění a úprava záznamu)	MV Interpretace vztahů mediálních sdělení a reality
• najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu • propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, která s takovým propojením souvisejí • dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi	hardware a software (digitální zařízení a jejich účel; prvky v uživatelském rozhraní; spouštění, přepínání a ovládání aplikací; uložení dat, otevírání souborů) počítačové sítě (propojení technologií, (bez)drátové připojení; internet, práce ve sdíleném prostředí, sdílení dat) bezpečnost (pravidla bezpečné práce s digitálním zařízením; uživatelské účty, hesla)	MV Fungování a vliv médií ve společnosti
• určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu	obec (město), místní krajina (její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť)	OSV Rozvoj schopností poznávání

• určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě • rozlišuje mezi náčrtu, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli • vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického • zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích • rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam	okolní krajina (místní oblast, region) (zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany) regiony ČR (Praha a vybrané oblasti ČR) naše vlast (domov, krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly) Evropa a svět (kontinenty, evropské státy, EU, cestování) mapy obecně zeměpisné a tematické (obsah, grafika, vysvětlivky)	Kreativita Poznávání lidí Mezilidské vztahy Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Hodnoty, postoje, praktická etika VDO Občanská společnost a škola Občan, občanská společnost a stát Formy participace občanů v politickém životě Princip demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování Mkv Kulturní difference Lidské vztahy Multikulturalita Principy sociální smíru a solidarity MV Práce v realizačním týmu
• vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě) • rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat	rodina (postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, fyzická a duševní práce, zaměstnání) soužití lidí (mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie)	OSV Sebepoznání a sebepojetí Seberegulace a sebeorganizace Poznávání lidí Mezilidské vztahy Komunikace

orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	chování lidí (vlastnosti lidí, pravidla slušného chování – ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům) právo a spravedlnost (základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy) vlastnictví (soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek; rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky)	Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Hodnoty, postoje, praktická etika VDO Občanská společnost a škola Princip demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování MkV Kulturní difference Lidské vztahy Multikulturalita Principy sociální smíru a solidarity MV Práce v realizačním týmu VMEGS Evropa a svět nás zajímá Objevujeme Evropu a svět Jsme Evropané
- pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy - využívá knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti	orientace v čase a časový řád (určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období) současnost a minulost v našem životě (proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny)	OSV Rozvoj schopností poznávání Sebepoznání a sebepojetí Kreativita Poznávání lidí Mezilidské vztahy Komunikace

• srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik	regionální památky (péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost) báje, mýty, pověsti (minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj)	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Hodnoty, postoje, praktická etika VDO Formy participace občanů v politickém životě MV Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení Interpretace vztahů mediálních sdělení a reality Fungování a vliv médií ve společnosti MkV Kulturní difference Lidské vztahy Etnický původ Multikulturalita Princip sociálního smíru a solidarity
• objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka • vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období	voda a vzduch (výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život) nerosty a horniny, půda (některé hospodářsky významné horniny a nerosty, zvětvávání, vznik půdy a její význam) vesmír a Země (sluneční soustava, den a noc, roční období)	OSV Rozvoj schopností poznávání Seberegulace a sebeorganizace Psychohygiena Kreativita Poznávání lidí Mezilidské vztahy Komunikace

- zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy v přizpůsobení organismů prostředí - porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy - zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat - založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu	rostliny, houby, živočichové (znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla u některých nejznámějších druhů, význam v přírodě a pro člověka) životní podmínky (rozmanitost podmínek života na Zemi; význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi; podnebí a počasí) rovnováha v přírodě (význam, vzájemné vztahy mezi organismy, základní společenstva) ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody (odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelní pohromy a ekologické katastrofy)	EV Ekosystémy Základní podmínky života Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověk k životnímu prostředí VMEGS Evropa a svět nás zajímá MkV Princip sociálního smíru a solidarity VDO Formy participace občanů v politickém životě
- využívá poznatků o lidském těle k podpoře vlastního zdravého způsobu života - rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození - účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob - uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní	lidské tělo (stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, biologické a psychické změny v dospívání, základy lidské reprodukce, vývoj jedince) péče o zdraví (zdravý životní styl, denní režim, správná výživa, výběr a způsoby uchovávání potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim; přenosné a nepřenosné nemoci, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS), drobné úrazy a poranění, prevence nemocí a úrazů, první pomoc při drobných poraněních, osobní, intimní a duševní hygiena) návykové látky, závislosti a zdraví (návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, odmítání návykových látek, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií)	OSV Rozvoj schopností poznávání Sebepoznání a sebepojetí Seberegulace a sebeorganizace Psychohygiena Poznávání lidí Mezilidské vztahy Hodnoty, postoje, praktická etika VDO Principy demokracie jako formy vlády a rozhodování

situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista • předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek • uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou • rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc	osobní bezpečí, krizové situace (vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích) přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví (služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku) mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená (postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém)	Občanská společnost a škola Formy participace občanů v politickém životě EV lidské aktivity a problémy životního prostředí Základní podmínky života Vztah člověka k prostředí MkV Lidské vztahy Interpretace vztahů mediálního sdělení a reality
• vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu • využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic • volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu • udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu	vlastnosti materiálu pracovní pomůcky a nástroje jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce lidové zvyky, tradice, řemesla	OSV Rozvoj schopností poznávání Kreativita Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti EV Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověka k prostředí
• provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž • pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu	stavebnice (plošné, prostorové, konstrukční), sestavování modelů práce s návodem, předlohou, jednoduchým náčrtem první pomoc	

• dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu		
• provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování • ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny • volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní • dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu	základní podmínky pro pěstování rostlin, půda a její zpracování, výživa rostlin, osivo pěstování rostlin ze semen v místnosti, na zahradě (okrasné rostliny, léčivky, koření, zelenina aj.) pěstování pokojových rostlin rostliny jedovaté, rostliny jako drogy, alergie	EV Základní podmínky života Ekosystémy Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověka k prostředí
• orientuje se v základním vybavení kuchyně • připraví samostatně jednoduchý pokrm • dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování • udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni	základní vybavení kuchyně výběr, nákup a skladování potravin jednoduchá úprava stolu, pravidla správného stolování technika v kuchyni – historie a význam	OSV Kreativita Mezilidské vztahy Komunikace Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti MV Práce v realizačním týmu
• při vlastních tvůrčích činnostech užívá prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů • při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se zaměřuje na projevení vlastních zkušeností • nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě	plošná tvorba prostorová tvorba objektová a akční tvorba kompozice barvy výtvarný přepis skutečnosti, proporce modelování a tvarování práce s různými materiály a technikami ilustrace tvorba podle předlohy umělecká díla – historie a současnost	OSV Rozvoj schopností poznávání Sebepoznání a sebepojetí Seberegulace a sebeorganizace Psychohygiena Kreativita Komunikace Kooperace a kompetice Hodnoty, postoje, praktická etika

- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky a postupy - porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace - nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	vnímání uměleckého díla výpravy za uměním (exkurze, galerie)	VMEGS Evropa a svět nás zajímá Objevujeme Evropu a svět Jsme Evropané MV Kritické čtení a vnímání mediálního sdělení Vnímání autora mediálních sdělení Fungování a vliv médií ve společnosti
- zpívá v jednohlase či dvojhase v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti - realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not - využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní - rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby - vytváří jednoduché přede hry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace - rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků	zpěv vybraných lidových a umělých písní v dvojhase, jednoduchá intonační cvičení hra jednoduchého doprovodu na Orffovy nástroje podle harmonických funkcí a notového zápisu orientace v notovém zápisu poznávání malé písňové formy, rondo, kánon rytmizace a melodizace říkadla výrazové prostředky a jejich změny ve znějící hudbě elementární tanec	OSV Rozvoj schopností poznávání Sebepoznání a sebepojetí Seberegulace a sebeorganizace Psychohygiena Kreativita Komunikace Koooperace a kompetice Hodnoty, postoje, praktická etika VMEGS Evropa a svět nás zajímá Objevujeme Evropu a svět Jsme Evropané

• ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace		
• podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti • zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením • zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her • uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka • jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti • jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví • užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí	příprava organismu (příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení) zdravotně zaměřené činnosti (správné držení těla, správné zvedání zátěže; průpravná, kompenzační, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení a jejich praktické využití) rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu hygiena při TV (hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity) bezpečnost při pohybových činnostech (organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umyvárnách, bezpečná příprava a ukládání náradí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách TV) pohybové hry základy gymnastiky průpravné úpoly základy atletiky základy sportovních her turistika a pobyt v přírodě plavání komunikace v TV (základní tělocvičné názvosloví osvojovaných činností, smluvené povely, signály) organizace při TV (základní organizace prostoru a činností ve známém (běžném) prostředí) zásady jednání a chování (fair play, olympijské ideály a symboly) pravidla zjednodušených osvojovaných pohybových činností (her, závodů, soutěží)	OSV Rozvoj schopností poznávání Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Komunikace Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení • zorganizuje nenáročné pohybové činnosti a soutěže na úrovni třídy • změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky • orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace • adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti • zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti	plavání (hygienu plavání, základní plavecké dovednosti, prvky sebezáchrany a bezpečnosti)	
--	--	--

4.2 Učební osnovy pro 2. stupeň

Charakteristika vyučovacího předmětu Cesta poznání

Obsahové vymezení

Na 2. stupni je vyučovací předmět tvořen vzdělávacím obsahem oborů Český jazyk a literatura, Matematika a její aplikace, Informatika, Cizí jazyk, Další cizí jazyk, Dějepis, Výchova k občanství, Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis, Člověk a svět práce, Výtvarná výchova, Hudební výchova, Tělesná výchova, Výchova ke zdraví a všemi tematickými okruhy průřezových témat.

Časové vymezení na 2. stupni

6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
28	30	32	32

Organizační vymezení

Vyučovací předmět je v šestém ročníku realizován v duchu montessori pedagogiky. Vzdělávací obsah není roztržtý na jednotlivá témata a umožňuje tak žákovi poznávat a učit se v souvislostech. Pomocí evokační prezentace je žák uveden do tématu. Na jejím základě si vybere oblast, které se bude věnovat hlouběji. Další jeho práci (ať již samostatnou, skupinovou či pod vedením pedagoga) s možností využít všechny dostupné didaktické pomůcky, literaturu, pracovní listy, modely, počítače apod. téma zpracovává, prohlubuje poznatky o něm a případně je předává ostatním. Informace z oblastí, jejichž zpracování se přímo neúčastnil, mu jsou zprostředkovány spolužáky za supervize odborného učitele. Plnění výstupů a dodržování stanovených termínů je průběžně kontrolováno učitelem. Pro práci ve třídách jsou žákům běžně k dispozici pomůcky, literatura, pracovní listy a počítač s připojením na internet. Výuka předmětu není omezena jen na prostory třídy a školy. Zařazovány jsou poznávací exkurze, besedy, práce v terénu, práce na projektech, výroba pomůcek, sportovní aktivity apod.

Od sedmého do devátého ročníku je vyučovací předmět realizován dle montessori pedagogiky. Pomocí přehledu nabízených témat si žák naplánuje vlastní práci. Žák si na základě samostudia, evokace či evokační prezentace daného tématu učitelem dále prohlubuje poznatky způsobem, který je mu v danou chvíli nejbližší (například samostatně, ve skupině, či pomocí konzultací). Vyučovací předmět je tak neformálně rozdělen na část evokační, kdy je žák seznámen s problematikou a část samostatné práce, při které si prohlubuje a procvičuje získané znalosti a dovednosti nebo se věnuje samostudiu. Plnění měsíčních plánů a dodržování stanovených termínů je průběžné. Průběžně je kontrolováno kmenovým učitelem. Plně si uvědomujeme věková specifika dospívajících žáků, tomu také přizpůsobujeme nabídku pojetí zpracování vzdělávacího obsahu především v podobě návaznosti na reálný život. Umožňujeme žákům v co největší míře získávat zkušenosti a informace na základě praktické činnosti. Pro práci ve třídách jsou žákům běžně k dispozici didaktické pomůcky, pokusné a pozorovací sady, literatura, pracovní listy, modely, počítače s připojením na internet. Výuka předmětu není omezena jen na prostory třídy a školy. Zařazovány jsou poznávací exkurze, besedy, práce na projektech, práce v terénu, výroba pomůcek, apod.

Výuka anglického a dalšího cizího jazyka navazuje na výuku jazyka v nižších ročnících. Žáci jsou učitelem vedeni k aktivnímu zapojování se do výuky (konverzace, práce na projektech). Některá témata jsou probírána v anglickém jazyce. Některé výstupy jsou žáky zpracovávány a prezentovány v cizím jazyce. Žákům jsou při výuce běžně k dispozici cizojazyčné časopisy, literatura, pracovní listy a počítač s připojením na internet. Při výuce využíváme i prostory mimo třídy a mimo školu (vycházky do přírody, do města, škola v přírodě). Vzdělávací obsah je žákům nabízen v projektech, které se cyklicky opakují. Je tak zajištěna svobodná volba práce žáka a zároveň to, že se za 2. stupeň základního vzdělávání setká se všemi jevy a tématy. Výchozí myšlenkou je dovést žáky k myšlení v anglickém jazyce a jiném cizím jazyce. Sekundárně teprve využívat získané slovní zásoby a aplikace gramatických jevů.

V montessori pedagogickém systému není kladen důraz na soutěžení a na srovnávání výkonnosti mezi žáky, ale na optimální rozvoj pohybových dovedností každého žáka podle jeho možností a na spolupráci při kolektivních hrách a sportovních disciplínách. Pro realizaci pohybových aktivit využíváme materiální zajištění v podobě dvou tělocvičen, venkovních sportovišť a blízkého i vzdálenějšího okolí školy. K dispozici je atletické a gymnastické náčiní, stejně jako náčiní pro sportovní hry. U individuálních pohybových aktivit vedeme žáky k úsilí zdolávat překážky, k odvaze vyzkoušet nové či obtížné prvky a činnosti a porovnáváním osobních výsledků zvyšovat své výkony. Naším záměrem je, aby si žáci vytvořili kladný celoživotní postoj k pohybovým činnostem, aby si vyzkoušeli různé možnosti pohybu a různé sporty, z nichž si pak mohou zvolit pro sebe ten nejpríjemnější, a v něm pokračovat i v běžném životě. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je prožitek z pohybu. Dobře zvládnutá dovednost pak zpětně kvalitu pohybového prožitku umocňuje. Žák se rozvíjí osobním úsilím a nasazením v rámci svých možností. Pohyb je prostředkem k sebevyjádření a možností poznání sama sebe.

Výchovné a vzdělávací strategie

- Žákovi předkládáme vzdělávací obsah v celé jeho komplexnosti. Nezaměřujeme se pouze na jediný obor, ale dbáme o smysluplné prolínání s ostatními oblastmi a obory. (KU, KSP, KŘP, KP, KD)
- Na výuce předmětu se podílí více učitelů, kteří jsou spolu v neustálém kontaktu. Žák tak může získat komplexnější pohled na probíranou problematiku. (KU, KK, KŘP, KP, KSP, KO, KD)
- Výuku neomezujeme pouze na prostory učebny, ale necháváme žáky vybrat si pro ně vhodné pracovní místo. Mimo to, realizujeme exkurze, výlety, návštěvy akcí, souvisejících s probíraným tématem. (KU, KP, KŘP, KSP, KD)
- Za důležitou považujeme práci v terénu (měření, pozorování...). Díky ní dochází k propojení vzdělávacího obsahu s reálným životem a užití vyučované látky v praxi. (KO, KŘP, KSP, KU, KP)
- Pro přehledné plánování žákovy práce mu nabízíme pečlivě propracované myšlenkové mapy (vzdělávací plány). (KU, KŘP, KD)
- Součástí výuky je možnost individuálních konzultací nad jakoukoliv problematikou. (KU, KŘP, KSP, KD)

- Pohybové aktivity nabízíme žákům v takové podobě, aby nebyli stresováni porovnáváním a poměřováním svých výsledků s ostatními. Sport je tak vnímán zejména jako zábava a příjemná relaxace, nikoliv stres z toho, kdo je lepší. (KO, KSP)
- Osobním příkladem a pozitivním přístupem vedeme žáky k přijetí a realizaci myšlenky fair play. (KO, KŘP)
- Pro pohybové aktivity nabízíme různá místa, neomezujeme se pouze na sportoviště a tělocvičnu. Ukazujeme tak žákům, že pohyb je spjatý především s běžným životem. (KU, KSP)
- Při výuce kombinujeme frontální, skupinovou i individuální práci. (KU, KŘP, KD)
- U cizího jazyka klademe rovnoměrný důraz na porozumění a vlastní vyjádření, interakci, poskytujeme dostatek příležitostí k samostatnému projevu. (KU, KŘP)
- Průběžně motivujeme žáky ke komunikaci v cizím jazyce – poskytujeme příležitosti ke čtení cizojazyčné literatury, časopisů, zahraniční návštěvy, video programy. (KO, KŘP, KU, KD)
- Podporujeme prolínání cizího jazyka do všech oblastí vzdělávacího obsahu. (KU, KŘP, KO, KP, KD)
- Svým jednáním podporujeme rozvoj učící se skupiny, ve které se každý žák cítí být přijímáno a podporováno v rozvoji svého potenciálu. (KO, KU)
- Poskytujeme žákům možnost volby. Volbu respektujeme a k jejímu respektování vedeme ostatní žáky. Zároveň vedeme žáky k porozumění, že každá volba má své důsledky. (KO, KŘP, KK)
- Podporujeme rozvoj schopností dětí řešit samostatně běžné konfliktní situace. Především tím, že při jejich výskytu se učitel staví do role moderátora, nikoliv soudce. (KŘP, KO, KSP, KK)

Pro lepší orientaci ve vzdělávacím obsahu vyučovacího předmětu **Cesta poznání** je pro vzdělávací obory na druhém stupni vzdělávání zavedeno barevné kódování:

Cesta poznání pro 2. stupeň:

Český jazyk a literatura

Cizí jazyk

Další cizí jazyk

Matematika a její aplikace

Informatika

Dějepis

Výchova k občanství

Fyzika

Chemie

Přírodopis

Zeměpis

Hudební výchova

Výtvarná výchova

Výchova ke zdraví

Tělesná výchova

Člověk a svět práce

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Cesta poznání – 2. stupeň

výstupy	učivo	TO průřezových témat
- odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji - rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru - rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj - dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci - odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru - v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči - zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a	čtení – praktické (pozorné, přiměřeně rychlé, znalost orientačních prvků v textu), věcné (studijní, čtení jako zdroj informací, vyhledávací), kritické (analytické, hodnotící), prožitkové naslouchání – praktické (výchova k empatii, podnět k jednání), věcné (soustředěné, aktivní), kritické (objektivní a subjektivní sdělení, komunikační záměr mluvčího, manipulativní působení projevu, zvukové prostředky souvislého projevu a prostředky mimojazykové), zážitkové mluvený projev – zásady dorozumívání (komunikační normy, základní mluvené žánry podle komunikační situace), zásady kultivovaného projevu (technika mluveného projevu, prostředky nonverbální a paralingvální); komunikační žánry: připravený i nepřipravený projev na základě poznámek nebo bez poznámek, referát, diskuse písemný projev – na základě poznatků o jazyce a stylu, o základních slohových postupech a žánrech; vyjádření postoje ke sdělovanému obsahu, vlastní tvořivé psaní (komunikační žánry: výpisek, žádost, soukromý a úřední dopis, objednávka, teze, strukturovaný životopis, pozvánka, charakteristika, subjektivně zabarvený popis, výklad, úvaha)	OSV Rozvoj schopností poznávání Sebepoznání a sebepojetí Seberegulace a sebeorganizace Psychohygiena Kreativita Komunikace Mezilidské vztahy Poznávání lidí Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Kooperace a kompetice Hodnoty, postoje, praktická etika MV Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality Stavba mediálních sdělení Vnímání autora mediálních sdělení Tvorba mediálního sdělení Práce v realizačním týmu

stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát • uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování • využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů		
• spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova • rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh • samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami • správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci • využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	zvuková podoba jazyka – zásady spisovné výslovnosti, modulace souvislé řeči (přízvuk slovní a větný), intonace, členění souvislé řeči (pauzy, frázování) slovní zásoba a tvoření slov – slovní zásoba a její jednotky, slohové rozvrstvení slovní zásoby, význam slova, homonyma, synonyma, obohacování slovní zásoby, způsoby tvoření slov tvarosloví – slovní druhy, mluvnické významy a tvary slov skladba – výpověď a věta, stavba věty, pořádek slov ve větě, rozvíjející větné členy, souvětí, přímá a nepřímá řeč, stavba textu pravopis – lexikální, morfologický, syntaktický obecné poučení o jazyce – čeština (jazyk národní, jazyk mateřský), skupiny jazyků (slovanské – především slovenština – a jiné, jazyky menšinové), rozvrstvení národního jazyka (spisovné a nespisovné útvary a prostředky), jazyk a komunikace (jazyková norma a	

- rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí - v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí - rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	kodifikace, kultura jazyka a řeči, původ a základy vývoje češtiny, jazykové příručky	
- uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla - rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora - formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo - tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie - rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty - rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele - uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře	tvořivé činnosti s literárním textem – přednes vhodných literárních textů, volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu, záznam a reprodukce hlavních myšlenek, interpretace literárního textu, dramatizace, vytváření vlastních textů, vlastní výtvarný doprovod k literárním textům způsoby interpretace literárních a jiných děl základy literární teorie a historie – struktura literárního díla (námět a téma díla, literární hrdina, kompozice literárního příběhu), jazyk literárního díla (obrazná pojmenování; zvukové prostředky poezie: rým, rytmus; volný verš), literatura umělecká a věcná (populárně-naučná, literatura faktu, publicistické žánry) literární druhy a žánry – poezie, próza, drama, žánry lyrické, epické, dramatické v proměnách času – hlavní vývojová období národní a světové literatury, typické žánry a jejich představitelé	

• porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování • vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích		
POSLECH S POROZUMĚNÍM • rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně • rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat MLUVENÍ • zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích • mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech • vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života ČTENÍ S POROZUMĚNÍM • vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech • rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace PSANÍ	zvuková a grafická podoba jazyka – rozvíjení dostatečně srozumitelné výslovnosti a schopnosti rozlišovat sluchem prvky fonologického systému jazyka, slovní a větný přízvuk, intonace, ovládání pravopisu slov osvojené slovní zásoby slovní zásoba – rozvíjení dostačující slovní zásoby k ústní i písemné komunikaci vztahující se k probíraným tematickým okruhům a komunikačním situacím; práce se slovníkem tematické okruhy – domov, rodina, bydlení, škola, volný čas, kultura, sport, péče o zdraví, pocity a nálady, stravovací návyky, počasí, příroda a město, nákupy a móda, společnost a její problémy, volba povolání, moderní technologie a média, cestování, realie zemí příslušných jazykových oblastí mluvnice – rozvíjení používání gramatických jevů k realizaci komunikačního záměru žáka (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)	OSV Rozvoj schopností poznávání Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Komunikace Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Poznávání lidí Kooperace a kompetice VMEGS Evropa a svět nás zajímá Objevujeme Evropu a svět Jsme Evropané Mkv Kulturní difference Etnický původ Multikulturalita

• vyplní základní údaje o sobě ve formuláři • napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat • reaguje na jednoduché písemné sdělení		
POSLECH S POROZUMĚNÍM • rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně • rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu • rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat MLUVENÍ • zapojí se do jednoduchých rozhovorů • sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat • odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá ČTENÍ S POROZUMĚNÍM • rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov slovní zásoba – slovní zásoba v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů, práce se slovníkem tematické okruhy – domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, zdraví, jídlo, oblékání, nákupy, obec, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí, reálie zemí příslušných jazykových oblastí mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)	OSV Rozvoj schopností poznávání Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Komunikace Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Poznávání lidí Kooperace a kompetice VMEGS Evropa a svět nás zajímá Objevujeme Evropu a svět Jsme Evropané MkV Kulturní difference Etnický původ Multikulturalita

• rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům • rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci PSANÍ • vyplní základní údaje o sobě ve formuláři • napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat • stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení		
ČÍSLO A PROMĚNNÁ • provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu • zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor • modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel • užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem) • řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů	dělitelnost přirozených čísel – prvočíslo, číslo složené, násobek, dělitel, nejmenší společný násobek, největší společný dělitel, kritéria dělitelnosti celá čísla – čísla navzájem opačná, číselná osa desetinná čísla, zlomky – rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě; převrácené číslo, smíšené číslo, složený zlomek poměr – měřítko, úměra, trojčlenka procenta – procento, promile; základ, procentová část, počet procent; jednoduché úrokování mocniny a odmocniny – druhá mocnina a odmocnina výrazy – číselný výraz a jeho hodnota; proměnná, výrazy s proměnnými, mnohočleny rovnice – lineární rovnice, soustava dvou lineárních rovnic se dvěma neznámými	OSV Rozvoj schopností poznávání Sebepoznání a sebepojetí Kreativita Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

• řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek) • matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním • formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav • analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel		
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY • vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data • porovnává soubory dat • určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti • vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem • matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů	závislosti a data – příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr funkce – pravoúhlá soustava souřadnic, přímá úměrnost, nepřímá úměrnost, lineární funkce	
GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU • zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku	rovinné útvary – přímka, polopřímka, úsečka, kružnice, kruh, úhel, trojúhelník, čtyřúhelník (lichoběžník, rovnoběžník), pravidelné mnohoúhelníky, vzájemná poloha přímek v rovině (typy úhlů), shodnost a podobnost (věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků) metrické vlastnosti v rovině – druhy úhlů, vzdálenost bodu od přímky, trojúhelníková nerovnost, Pythagorova věta	OSV Rozvoj schopností poznávání Sebepoznání a sebepojetí Kreativita Kooperační a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

• charakterizuje a třídí základní rovinné útvary • určuje velikost úhlu měřením a výpočtem • odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů • využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh • načrtne a sestrojí rovinné útvary • užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků • načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osově souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar • určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti • odhaduje a vypočítá objem a povrch těles • načrtne a sestrojí síť základních těles • načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině • analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu	prostorové útvary – kvádr, krychle, rotační válec, jehlan, rotační kužel, koule, kolmý hranol konstrukční úlohy – množiny všech bodů dané vlastnosti (osa úsečky, osa úhlu, Thaletova kružnice), osová souměrnost, středová souměrnost	
NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY	číselné a logické řady číselné a obrázkové analogie logické a netradiční geometrické úlohy	

• užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací • řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí		
DATA, INFORMACE A MODELOVÁNÍ • získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat • navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu • vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní • zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji	data, informace: získávání, vyhledávání a ukládání dat obecně a v počítači; proces komunikace, kompletnost dat, časté chyby při interpretaci dat kódování a přenos dat: různé možnosti kódování čísel, znaků, barev, obrázků, zvuků a jejich vlastností; standardizované kódy; bit; bajt, násobné jednotky; jednoduché šifry a jejich limity modelování: schéma, myšlenková mapa, vývojový diagram, ohodnocený a orientovaný graf; základní grafové úlohy	
ALGORITMIZACE A PROGRAMOVÁNÍ • po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen • rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení	algoritmizace: dekompozice úlohy, problému; tvorba, zápis a přizpůsobení algoritmu programování: nástroje programovacího prostředí, blokově orientovaný programovací jazyk, cykly, větvení, proměnné kontrola: ověření algoritmu, programu (například změnou vstupů, kontrolou výstupů, opakovaným spuštěním); nalezení chyby (například krokováním); úprava algoritmu a programu	

• vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešení problémů a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému • v blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program s ohledem na jeho možné důsledky a svou odpovědnost za ně; program vyzkouší a opraví v něm případné chyby; používá opakování, větvení programu, proměnné • ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu	tvorba digitálního obsahu: tvorba programů (například příběhy, hry, simulace, roboti); potřeby uživatelů, uživatelské rozhraní programu; autorství a licence programu; etika programátora	
INFORMAČNÍ SYSTÉMY • vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů • nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat • vymezí problém a určí, jak při jeho řešení využije evidenci dat; na základě doporučeného i vlastního návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat a nastaví pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat	informační systémy: informační systém ve škole; uživatelé, činnosti, práva, struktura dat; ochrana dat a uživatelů, účel informačních systémů a jejich role ve společnosti návrh a tvorba evidence dat: formulace požadavků; struktura tabulky, typy dat; práce se záznamy, pravidla a omezení; kontrola správnosti a použitelnosti struktury, nastavených pravidel; úprava požadavků, tabulky či pravidel hromadné zpracování dat: velké soubory dat; funkce a vzorce, práce s řetězcí; řazení, filtrování, vizualizace dat; odhad závislostí	

sám evidenci vyzkouší a následně zhodnotí její funkčnost, případně navrhne její úpravu		
DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE - popíše, jak funguje počítač po stránce hardwaru i operačního systému; diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě - ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos - vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky - poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače - dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení	hardware a software: pojmy hardware a software, součásti počítače a principy jejich společného fungování; operační systémy – funkce, typy, typické využití; datové a programové soubory a jejich asociace v operačním systému, komprese a formáty souborů, správa souborů, instalace aplikací; fungování nových technologií kolem žáka počítačové sítě: typy, služby a význam počítačových sítí, fungování sítě – klient, server, switch, IP adresa; struktura a principy internetu; web – fungování webu, webová stránka, webový server, prohlížeč, odkaz, URL, vyhledávač; princip cloudových aplikací; metody zabezpečení přístupu k datům, role a přístupová práva řešení technických problémů: postup při řešení problému s digitálním zařízením – nepropojení, program bez odezvy, špatné nastavení bezpečnost: útoky – cíle a metody útočníků, nebezpečné aplikace a systémy; zabezpečení digitálních zařízení a dat – aktualizace, antivir, firewall, bezpečná práce s hesly a správce hesel, dvoufaktorová autentizace, šifrování dat a komunikace, zálohování a archivace dat digitální identita: digitální stopa (obsah a metadata) – sledování polohy zařízení, záznamy o přihlašování a pohybu po internetu, cookies, sledování komunikace, informace v souboru; sdílení a trvalost (nesmazatelnost) dat, fungování a algoritmy sociálních sítí	
ČLOVĚK V DĚJINÁCH uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků	význam zkoumání dějin, získávání informací o dějinách; historické prameny historický čas a prostor	

• uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány • orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sled		
POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI • charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu • objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost	člověk a lidská společnost v pravěku	EV Základní podmínky života Lidské aktivity a problémy životního prostředí
NEJSTARŠÍ CIVILIZACE. KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY • rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací • uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví • demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury • porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie	nejstarší starověké civilizace a jejich kulturní odkaz antické Řecko a Řím střední Evropa a její styky s antickým Středomořím	VMEGS Jsme Evropané Mkv Lidské vztahy VDO Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování
KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA • popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států	nový etnický obraz Evropy utváření států ve východoevropském a západoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj islám a islámské říše ovlivňující Evropu (Arabové, Turci)	OSV Hodnoty, postoje, praktická etika

• objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech • vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí • ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury	Velká Morava a český stát, jejich vnitřní vývoj a postavení v Evropě křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy struktura středověké společnosti, funkce jednotlivých vrstev kultura středověké společnosti – románské a gotické umění a vzdělanost	MkV Princip sociálního smíru a solidarity Kulturní difference Lidské vztahy
OBJEVY A DOBÝVÁNÍ. POČÁTKY NOVÉ DOBY • vysvětlí znovuobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve • vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život • popíše průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky • objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie • objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky • rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede příklady významných kulturních památek	renesance, humanismus, husitství, reformace a jejich šíření Evropou zámořské objevy a počátky dobývání světa český stát a velmoci v 15. – 18. století barokní kultura a osvícenství	
MODERNIZACE SPOLEČNOSTI • vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti	Velká francouzská revoluce a napoleonské období, jejich vliv na Evropu a svět; vznik USA industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka národní hnutí velkých a malých národů; utváření novodobého českého národa	VMEGS Jsme Evropané Evropa a svět nás zajímá VDO

• objasní souvislost mezi událostmi Francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbití starých společenských struktur v Evropě • porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů • vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií	revoluce 19. století jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních problémů politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva kulturní rozrůzněnost doby konflikty mezi velmocemi, kolonialismus	Občan, občanská společnost a stát Mkv Lidské vztahy
MODERNÍ DOBA • na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky • rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů • charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu • na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv	první světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky nové politické uspořádání Evropy a úloha USA ve světě; vznik Československa, jeho hospodářskopolitický vývoj, sociální a národnostní problémy mezinárodněpolitická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech; totalitní systémy – komunismus, fašismus, nacismus – důsledky pro Československo a svět druhá světová válka, holokaust; situace v našich zemích, domácí a zahraniční odboj; politické, mocenské a ekonomické důsledky války	EV Vztah člověka k prostředí Mkv Etnický původ Multikulturalita Kulturní difference Princip sociálního smíru a solidarity

zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí		
ROZDĚLENÝ A INTEGRUJÍCÍ SE SVĚT - vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků - vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce - posoudí postavení rozvojových zemí - prokáže základní orientaci v problémech současného světa	studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků reprezentovaných supervelmocemi; politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření vnitřní situace v zemích východního bloku (na vybraných příkladech srovnání s charakteristikou západních zemí) vývoj Československa od roku 1945 do roku 1989, vznik České republiky rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět problémy současnosti věda, technika a vzdělání jako faktory vývoje; sport a zábava	VDO Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování Mkv Lidské vztahy
ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI - objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání - rozdělí projevy vlastenectví od projevů nacionalismu - kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí - uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	naše škola – život ve škole, práva a povinnosti žáků, význam a činnost žákovské samosprávy, společná pravidla a normy; vklad vzdělání pro život naše obec, region, kraj – důležité instituce, zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku naše vlast – pojem vlasti a vlastenectví; zajímavá a památná místa, co nás proslavilo, významné osobnosti; státní symboly, státní svátky, významné dny kulturní život – rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice; kulturní instituce; masová kultura, prostředky komunikace lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti	MV Stavba mediálních sdělení Fungování a vliv médií ve společnosti Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality Mkv Kulturní difference Etnický původ

rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	vztahy mezi lidmi – osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti zásady lidského soužití – morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování	
ČLOVĚK JAKO JEDINEC - objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života - posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek - kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání - popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	podobnost a odlišnost lidí – projevy chování, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí osobní rozvoj – životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezměna; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji	OSV Seberegulace a sebeorganizace Poznávání lidí Mezilidské vztahy Komunikace Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Hodnoty, postoje, praktická etika
ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady - sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozlíší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zvaží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření	majetek, vlastnictví – formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví peníze – formy placení hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků	VDO Občan, občanská společnost a stát

domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti • na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení • vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využit • uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu • na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz • rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků ze státního rozpočtu	principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování	
ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO • rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky • rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i	právní základy státu – znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce, obrana státu státní správa a samospráva – orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly	VDO Občan, občanská společnost a stát

jejich orgánů a institucí, uveďte příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu • objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů • vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů • přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod • objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství • uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci • dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování • rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů • rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady	principy demokracie – znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, význam a formy voleb do zastupitelstev lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace právní řád České republiky – význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, předpis, publikování právních předpisů protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postižitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví právo v každodenním životě – důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající; základní práva spotřebitele; styk s úřady	Občanská společnost a škola Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování Formy participace občanů v politickém životě Mkv Lidské vztahy Princip sociálního smíru a solidarity Multikulturalita
--	--	--

• diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání		
MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT • popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování • uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky • objasní souvislosti globálních a lokálních problémů	evropská integrace – podstata, význam, výhody; Evropská unie a ČR globalizace – projevy; významné globální problémy	VMEGS Jsme Evropané Evropa a svět nás zajímá Objevujeme Evropu a svět EV Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověka k prostředí
LÁTKY A TĚLESA • změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa • uvede konkrétní příklady jevů dokazujících, že se částice látek neustále pohybují a vzájemně na sebe působí • předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při dané změně jeho teplot • využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů	měřené veličiny – délka, objem, hmotnost, teplota a její změna, čas skupenství látek – souvislost skupenství látek s jejich částicovou stavbou; difuze	
POHYB TĚLES; SÍLY • rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu • využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi rychlostí,	pohyby těles – pohyb rovnoměrný a nerovnoměrný; pohyb přímočarý a křivočarý gravitační pole a gravitační síla – přímá úměrnost mezi gravitační silou a hmotností tělesa tlaková síla a tlak – vztah mezi tlakovou silou, tlakem a obsahem plochy, na niž síla působí	

dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici	třecí síla – smykové tření, ovlivňování velikosti třecí síly v praxi výslednice dvou sil stejných a opačných směrů	
MECHANICKÉ VLASTNOSTI TEKUTIN využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů	Pascalův zákon – hydraulická zařízení hydrostatický a atmosférický tlak – souvislost mezi hydrostatickým tlakem, hloubkou a hustotou kapaliny; souvislost atmosférického tlaku s některými procesy v atmosféře Archimédův zákon – vztahová síla; potápění, vznášení se a plavání těles v klidných tekutinách	
ENERGIE - využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem - zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí	formy energie – pohybová a polohová energie; vnitřní energie; elektrická energie a výkon; výroba a přenos elektrické energie; jaderná energie, štěpná reakce, jaderný reaktor, jaderná elektrárna; ochrana lidí před radioaktivním zářením přeměny skupenství – tání a tuhnutí, vypařování a kapalnění; hlavní faktory ovlivňující vypařování a teplotu varu kapaliny obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie	
ZVUKOVÉ DĚJE - rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku - posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí	vlastnosti zvuku – látkové prostředí jako podmínka vzniku šíření zvuku, rychlost šíření zvuku v různých prostředích; odraz zvuku na překážce, ozvěna; pohlcování zvuku	
ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE - sestaví správně podle schématu elektrický obvod a analyzuje správně schéma reálného obvodu - rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí	elektrický obvod – zdroj napětí, spotřebič, spínač elektrické a magnetické pole – elektrická a magnetická síla; elektrický náboj; tepelné účinky elektrického proudu; elektrický odpor; stejnosměrný elektromotor; transformátor; bezpečné chování při práci s elektrickými přístroji a zařízeními vlastnosti světla – zdroje světla; rychlost světla ve vakuu a v různých prostředích; stín, zatmění Slunce a Měsíce; zobrazení	

- rozliší vodič, izolant a polovodič na základě analýzy jejich vlastností - využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny magnetického pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní - využívá zákon o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákon odrazu světla při řešení problémů a úloh - rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici, či od kolmice, a využívá této skutečnosti při analýze průchodu světla čočkami	odrazem na rovinném, dutém a vypuklém zrcadle (kvalitativně); zobrazení lomem tenkou spojkou a rozptylkou (kvalitativně); rozklad bílého světla hranolem	
VESMÍR objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet	sluneční soustava – její hlavní složky; měsíční fáze	
POZOROVÁNÍ, POKUS A BEZPEČNOST PRÁCE - určí společné a rozdílné vlastnosti látek - pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí	vlastnosti látek – hustota, rozpustnost, tepelná a elektrická vodivost, vliv atmosféry na vlastnosti a stav látek zásady bezpečné práce – ve školní pracovně (laboratoři) i v běžném životě nebezpečné látky a přípravky – H-věty, P-věty, piktogramy a jejich význam	EV Základní podmínky života Ekosystémy
SMĚSI rozlišuje směsi a chemické látky	směsi – různorodé, stejnorodé roztoky; hmotnostní zlomek a koncentrace roztoku; koncentrovanější, zředěnější, nasycený a nenasycený roztok	

- vypočítá složení roztoků, připraví prakticky roztok daného složení - navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi - rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich výskytu a použití, uvede příklady znečišťování vody a vzduchu	voda – destilovaná, pitná, odpadní; výroba pitné vody; čistota vody vzduch – složení, čistota ovzduší, ozonová vrstva	
ČÁSTICOVÉ SLOŽENÍ LÁTEK A CHEMICKÉ PRVKY - používá pojmy atom a molekula, prvek a sloučenina ve správných souvislostech - orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti	částicové složení látek – molekuly, atomy, atomové jádro, protony, neutrony, elektronový obal a jeho změny v chemických reakcích, elektrony prvky – názvy a značky vybraných prvků, vlastnosti a použití vybraných prvků, skupiny a periody v periodické soustavě chemických prvků; protonové číslo chemické sloučeniny – chemická vazba, názvosloví jednoduchých anorganických a organických sloučenin	EV Základní podmínky života
CHEMICKÉ REAKCE - rozliší a zapíše rovnici výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	chemické reakce – zákon zachování hmotnosti, chemické rovnice, látkové množství, molární hmotnost faktory ovlivňující rychlost chemických reakcí – teplota, plošný obsah povrchu výchozích látek, katalýza	
ANORGANICKÉ SLOUČENINY porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv	oxidy – názvosloví, vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů kyseliny a hydroxidy – kyselost a zásaditost roztoků; vlastnosti, vzorce, názvy a použití vybraných prakticky významných kyselin a hydroxidů	

významných zástupců těchto látek na životní prostředí orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi	solí kyslíkaté a nekyslíkaté – vlastnosti, použití vybraných solí, oxidační číslo, názvosloví, vlastnosti a použití vybraných prakticky významných halogenidů	
ORGANICKÉ SLOUČENINY - rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití - zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy - rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití - uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů	uhlovodíky – příklady v praxi významných alkanů, uhlovodíků s vícenásobnými vazbami a aromatických uhlovodíků paliva – ropa, uhlí, zemní plyn, průmyslově vyráběná paliva deriváty uhlovodíků – příklady v praxi významných alkoholů a karboxylových kyselin přírodní látky – zdroje, vlastnosti a příklady funkcí bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů	
CHEMIE A SPOLEČNOST - zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi - aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe - orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	chemický průmysl v ČR – výrobky, rizika v souvislosti se životním prostředím, recyklace surovin, koroze průmyslová hnojiva tepelně zpracovávané materiály – cement, vápno, sádra, keramika plasty a syntetická vlákna – vlastnosti, použití, likvidace detergenty, pesticidy a insekticidy hořlaviny – význam tříd nebezpečnosti léčiva a návykové látky	
OBECNÁ BIOLOGIE A GENETIKA rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů	vznik, vývoj, rozmanitost, projevy života a jeho význam – výživa, dýchání, růst, rozmnožování, vývin, reakce na podněty; názory na vznik života	

- vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti - uvede příklady dědičnosti v praktickém životě - uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka	dědičnost a proměnlivost organismů – podstata dědičnosti a přenos dědičných informací, gen, křížení viry a bakterie – výskyt, význam a praktické využití	
BIOLOGIE HUB rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků	houby bez plodnic – základní charakteristika, pozitivní a negativní vliv na člověka a živé organismy houby s plodnicemi – stavba, výskyt, význam, zásady sběru, konzumace a první pomoc při otravě houbami lišejníky – výskyt a význam	EV Ekosystémy Základní podmínky života
BIOLOGIE ROSTLIN - odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům - vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin - rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů	anatomie a morfologie rostlin – stavba a význam jednotlivých částí těla vyšších rostlin (kořen, stonek, list, květ, semeno, plod) fyziologie rostlin – základní principy fotosyntézy, dýchání, růstu, rozmnožování systém rostlin – poznávání a zařazování daných zástupců běžných druhů řas, mechorostů, kaprad'orostů (plavuně, přesličky, kapradiny), nahosemenných a krytosemenných rostlin (jednoděložných a dvouděložných), jejich vývoj a využití hospodářsky významných zástupců význam rostlin a jejich ochrana	EV Základní podmínky života Ekosystémy Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověka k prostředí
BIOLOGIE ŽIVOČICHŮ - porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů - rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin	stavba těla, stavba a funkce jednotlivých částí těla – živočišná buňka, tkáň, orgány, orgánové soustavy, organismy jednobuněčné a mnohobuněčné, rozmnožování vývoj, vývin a systém živočichů – významní zástupci jednotlivých skupin živočichů – prvoci, bezobratlí (žahavci, ploštěnci, hlísti, měkkýši, kroužkovci, členovci), strunatci (paryby, ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci) rozšíření, význam a ochrana živočichů – hospodářsky a epidemiologicky významné druhy, péče o vybrané domácí	

• odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí • zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka; uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy	živočichy, chov domestikovaných živočichů, živočišná společenstva projevy chování živočichů	
BIOLOGIE ČLOVĚKA • určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy • orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka • objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří • rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby	fylogeneze a ontogeneze člověka – rozmnožování člověka anatomie a fyziologie – stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla, orgány, orgánové soustavy (opěrná, pohybová, oběhová, dýchací, trávicí, vylučovací a rozmnožovací, řídicí), vyšší nervová činnost nemoci, úrazy a prevence – příčiny, příznaky, praktické zásady a postupy při léčení běžných nemocí; závažná poranění a život ohrožující stavy, epidemie	
NEŽIVÁ PŘÍRODA • rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek • rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody • uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi	Země – vznik a stavba Země nerosty a horniny – vznik, vlastnosti, kvalitativní třídění, praktický význam a využití zástupců, určování jejich vzorků vnější a vnitřní geologické procesy – příčiny a důsledky půdy – složení, vlastnosti a význam půdy vývoj zemské kůry a organismů na Zemi – geologické změny, vznik života, výskyt typických organismů a jejich přizpůsobování prostředí podnebí a počasí ve vztahu k životu – význam vody a teploty prostředí pro život, ochrana a využití přírodních zdrojů, význam jednotlivých vrstev ovzduší pro život, vlivy znečištěného ovzduší a klimatických změn na živé organismy a na člověka	

	mimořádné události způsobené přírodními vlivy – příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi	
ZÁKLADY EKOLOGIE • uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi • na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému • vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam • uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí	organismy a prostředí – vzájemné vztahy mezi organismy, mezi organismy a prostředím; populace, společenstva, přirozené a umělé ekosystémy, potravní řetězce, rovnováha v ekosystému ochrana přírody a životního prostředí – globální problémy a jejich řešení, chráněná území	EV Ekosystémy Základní podmínky života Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověka k prostředí
PRAKTICKÉ POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY • aplikuje praktické metody poznávání přírody	praktické metody poznávání přírody – pozorování lupou a mikroskopem (případně dalekohledem), zjednodušené určovací klíče a atlasy, založení herbáře a sbírek	EV Ekosystémy Základní podmínky života
GEOGRAFICKÉ INFORMACE, ZDROJE DAT, KARTOGRAFIE A TOPOGRAFIE • organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů • používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii	komunikační geografický a kartografický jazyk – vybrané obecně používané geografické, topografické a kartografické pojmy; základní topografické útvary: důležité body, výrazné liniové (čárové) útvary, plošné útvary a jejich kombinace: sítě, povrchy, ohniska – uzly; hlavní kartografické produkty: plán, mapa; jazyk mapy: symboly, smluvené značky, vysvětlivky; statistická data a jejich grafické vyjádření, tabulky; základní informační geografická média a zdroje dat geografická kartografie a topografie – glóbus, měřítko glóbusu, zeměpisná síť, poledníky a rovnoběžky, zeměpisné souřadnice, určování zeměpisné polohy v zeměpisné síti; měřítko a obsah plánů a map, orientace plánů a map vzhledem ke světovým stranám; praktická cvičení a aplikace s dostupnými kartografickými produkty v tištěné i elektronické podobě	VMEGS Evropa a svět nás zajímá Objevujeme Evropu a svět

PŘÍRODNÍ OBRAZ ZEMĚ • prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů • rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu • porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost	Země jako vesmírné těleso – tvar, velikost a pohyby Země, střídání dne a noci, střídání ročních období, světový čas, časová pásma, pásmový čas, datová hranice, smluvený čas krajinná sféra – přírodní sféra, společenská a hospodářská sféra, složky a prvky přírodní sféry přírodní sféry na planetární úrovni – geografické pásy, geografická (šířková) pásma, výškové stupně systém přírodní sféry na regionální úrovni – přírodní oblasti	EV Ekosystémy Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověka k prostředí
REGIONY SVĚTA • lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny • porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států • zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich	světadíly, oceány, makroregiony světa – určující a porovnávací kritéria; jejich přiměřená charakteristika z hlediska přírodních a socioekonomických poměrů s důrazem na vazby a souvislosti (přírodní oblasti, podnebné oblasti, sídelní oblasti, jazykové oblasti, náboženské oblasti, kulturní oblasti) modelové regiony světa – vybrané modelové přírodní, společenské, politické, hospodářské a environmentální problémy, možnosti jejich řešení	VMEGS Evropa a svět nás zajímá Objevujeme Evropu a svět EV Lidské aktivity a problémy životního prostředí
SPOLEČENSKÉ A HOSPODÁŘSKÉ PROSTŘEDÍ • posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace	obyvatelstvo světa – základní kvantitativní a kvalitativní geografické, demografické, hospodářské a kulturní charakteristiky globalizační společenské, politické a hospodářské procesy – aktuální společenské, sídelní, politické a hospodářské poměry	MkV Kulturní difference Etnický původ Multikulturalita

• posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel • zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje • porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit • porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků • lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech	současného světa, sídelní systémy, urbanizace, suburbanizace světové hospodářství – sektorová a odvětvová struktura, územní dělba práce, ukazatele hospodářského rozvoje a životní úrovně regionální společenské, politické a hospodářské útvary – porovnávací kritéria: národní a mnohonárodnostní státy, části států, správní oblasti, kraje, města, aglomerace; hlavní a periferní hospodářské oblasti světa; politická, bezpečnostní a hospodářská seskupení (integrace) států; geopolitické procesy, hlavní světová konfliktní ohniska	EV Lidské aktivity a problémy životního prostředí Vztah člověka k prostředí Ekosystémy
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ • porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin • uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů) • uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí	krajina – přírodní a společenské prostředí, typy krajin vztah přírody a společnosti – udržitelný život a rozvoj, principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální problémy lidstva	EV Ekosystémy Vztah člověka k prostředí Lidské aktivity a problémy životního prostředí
ČESKÁ REPUBLIKA	místní region – zeměpisná poloha, kritéria pro vymezení místního regionu, vztahy k okolním regionům, základní přírodní	EV Ekosystémy

- vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy - hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu - hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu - lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit - uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států	a socioekonomické charakteristiky s důrazem na specifika regionu důležitá pro jeho další rozvoj (potenciál × bariéry) Česká republika – zeměpisná poloha, rozloha, členitost, přírodní poměry a zdroje; obyvatelstvo: základní geografické, demografické a hospodářské charakteristiky, sídelní poměry; rozmístění hospodářských aktivit, sektorová a odvětvová struktura hospodářství; transformační společenské, politické a hospodářské procesy a jejich územní projevy a dopady; hospodářské a politické postavení České republiky v Evropě a ve světě, zapojení do mezinárodní dělby práce a obchodu regiony České republiky – územní jednotky státní správy a samosprávy, krajské členění, kraj místního regionu, přeshraniční spolupráce se sousedními státy v euroregionech	Vztah člověka k prostředí Lidské aktivity a problémy životního prostředí
TERÉNNÍ GEOGRAFICKÁ VÝUKA, PRAXE A APLIKACE - ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu - aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny - uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech	cvičení a pozorování v terénu místní krajiny, geografické exkurze – orientační body, jevy, pomůcky a přístroje; stanoviště, určování hlavních a vedlejších světových stran, pohyb podle mapy a azimutu, odhad vzdáleností a výšek objektů v terénu; jednoduché panoramatické náčrtky krajiny, situační plány, schematické náčrtky pochodové osy, hodnocení přírodních jevů a ukazatelů ochrana člověka při ohrožení zdraví a života – živelní pohromy; opatření proti nim, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích	OSV Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Hodnoty, postoje, praktická etika

• využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách • uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase • reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace • rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě • orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku • zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období • vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění	VOKÁLNÍ ČINNOSTI pěvecký a mluvní projev – rozšiřování hlasového rozsahu, hlasová hygiena, hlasová nedostatečnost a některé způsoby její nápravy, mutace, vícehlasý a jednohlasý zpěv, deklamace, techniky vokálního projevu (scat, falzet apod.), jejich individuální využití při zpěvu i při společných vokálně instrumentálních aktivitách intonace a vokální improvizace – diatonické postupy v durových a mollových tóninách, improvizace jednoduchých hudebních forem hudební rytmus – odhalování vzájemných souvislostí rytmu řeči a hudby, využívání rytmických zákonitostí při vokálním projevu orientace v notovém záznamu vokální skladby – notový zápis jako opora při realizaci písně či složitější vokální nebo vokálně instrumentální skladby rozvoj hudebního sluchu a hudební představivosti – reprodukce tónů a melodií zachycování rytmu, popřípadě i melodie zpívané (hrané) písně pomocí grafického (notového) záznamu reflexe vokálního projevu – vlastní vokální projev a vokální projev ostatních, hledání možností nápravy hlasové nedostatečnosti (transpozice melodie, využití jiné hudební činnosti) INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI hra na hudební nástroje – nástrojová reprodukce melodií (motivů, témat, písní), hra a tvorba doprovodů s využitím nástrojů Orffova instrumentáře, keyboardů a počítače, nástrojová improvizace (jednoduché hudební formy) záznam hudby – noty, notační programy (např. Capella, Finale, Sibelius) a další způsoby záznamu hudby vyjadřování hudebních i nehmotných představ a myšlenek pomocí hudebního nástroje tvorba doprovodů pro hudebně dramatické projevy	OSV Rozvoj schopností poznávání Sebepoznání a sebepojetí Seberegulace a sebeorganizace Psychohygiena Kreativita Hodnoty, postoje, praktická etika
--	--	--

	HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI pohybový doprovod znějící hudby – taktování, taneční kroky, vlastní pohybové ztvárnění pohybové vyjádření hudby v návaznosti na sémantiku hudebního díla – pantomima, improvizace pohybové reakce na změny v proudu znějící hudby – tempové, dynamické, rytmicko-metrické, harmonické orientace v prostoru – rozvoj pohybové paměti, reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách POSLECHOVÉ ČINNOSTI orientace v hudebním prostoru a analýza hudební skladby – postihování hudebně výrazových prostředků, významné sémantické prvky užití ve skladbě (zvukomalba, dušemalba, pohyb melodie, pravidelnost a nepravidelnost hudební formy) a jejich význam pro pochopení hudebního díla hudební dílo a jeho autor – hudební skladba v kontextu s jinými hudebními i nehudebními díly, dobou vzniku, životem autora, vlastními zkušenostmi (inspirace, epigonství, kýč, módnost a modernost, stylová provázanost) hudební styly a žánry – chápání jejich funkcí vzhledem k životu jedince i společnosti, kulturním tradicím a zvykům interpretace znějící hudby – slovní charakterizování hudebního díla, vytváření vlastních soudů a preferencí	
- vybírání, vytváření a pojmenovávání prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé prvky a jejich vztahy pro získání osobitých výsledků - zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly,	ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI prvky vizuálně obrazného vyjádření – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury; vztahy a uspořádání prvků v ploše, objemu, prostoru a v časovém průběhu (podobnost, kontrast, rytmus, dynamické proměny, struktura), ve statickém i dynamickém vizuálně obrazném vyjádření uspořádání objektů do celků v ploše, objemu, prostoru a časovém průběhu – vyjádření vztahů, pohybu a proměn uvnitř	OSV Rozvoj schopností poznávání Sebepoznání a sebepojetí Seberegulace a sebeorganizace Psychohygiena Kreativita Komunikace Kooperační a kompetice

zaznamenává podněty z představ a fantazie • zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace • vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření • rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku • interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků • ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření	a mezi objekty (lineární, světlostní, barevné, plastické a prostorové prostředky a prostředky vyjadřující časový průběh) ve statickém i dynamickém vyjádření reflexe a vztahy zrakového vnímání ke vnímání ostatními smysly – vědomé vnímání a uplatnění mimovizuálních podnětů při vlastní tvorbě; reflexe ostatních uměleckých druhů (hudebních, dramatických) smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření – umělecká výtvarná tvorba, fotografie, film, tiskoviny, televize, elektronická média, reklama; výběr, kombinace a variace ve vlastní tvorbě UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností – manipulace s objekty, pohyb těla a jeho umístění v prostoru, akční tvar malby a kresby, uspořádání prostoru, celku vizuálně obrazných vyjádření a vyjádření proměn; výběr, uplatnění a interpretace typy vizuálně obrazných vyjádření – hračky, objekty, ilustrace textů, volná malba, socha, plastika, animovaný film, komiks, fotografie, elektronický obraz, reklama, vizualizované dramatické akce, komunikační grafika; rozlišení, výběr a uplatnění pro vlastní tvůrčí záměry přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením – hledisko jejich vnímání (vizuální, haptické, statické, dynamické), hledisko jejich motivace (fantazijní, symbolická, založená na smyslovém vnímání, racionálně konstruktivní, expresivní); reflexe a vědomé uplatnění při vlastních tvůrčích činnostech OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ osobní postoj v komunikaci – jeho utváření a zdůvodňování; důvody vzniku odlišných interpretací vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých), kritéria jejich porovnávání, jejich zdůvodňování	Hodnoty, postoje, praktická etika VMEGS Evropa a svět nás zajímá Objevujeme Evropu a svět Jsme Evropané MV Kritické čtení a vnímání mediálního sdělení Vnímání autora mediálních sdělení Fungování a vliv médií ve společnosti
---	---	---

	komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření – utváření a uplatnění komunikačního obsahu; vysvětlování a obhajoba výsledků tvorby s respektováním záměru autora; prezentace ve veřejném prostoru, mediální prezentace proměny komunikačního obsahu – záměry tvorby a proměny obsahu vizuálně obrazných vyjádření vlastních děl i děl výtvarného umění; historické, sociální a kulturní souvislosti	
• respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě • vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví • vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví • posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví • usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví • vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí	VZTAHY MEZI LIDMI A FORMY SOUŽITÍ vztahy ve dvojici – kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy, manželství a rodičovství vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity – rodina, škola, vrstevnická skupina, obec, spolek ZMĚNY V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA A JEJICH REFLEXE dětství, puberta, dospívání – tělesné, duševní a společenské změny sexuální dospívání a reprodukční zdraví – zdraví reprodukční soustavy, sexualita jako součást formování osobnosti, zdrženlivost, předčasná sexuální zkušenost, promiskuita; problémy těhotenství a rodičovství mladistvých; poruchy pohlavní identity ZDRAVÝ ZPŮSOB ŽIVOTA A PÉČE O ZDRAVÍ výživa a zdraví – zásady zdravého stravování, pitný režim, vliv životních podmínek a způsobu stravování na zdraví; poruchy příjmu potravy vlivy vnějšího a vnitřního prostředí na zdraví – kvalita ovzduší a vody, hluk, osvětlení, teplota tělesná a duševní hygiena, denní režim – zásady osobní, intimní a duševní hygieny, otužování, denní režim, vyváženost pracovních a odpočinkových aktivit, význam pohybu pro zdraví, pohybový režim	OSV Rozvoj schopností poznávání Sebezpoznaní a sebezpojetí Seberegulace a sebeorganizace Psychohygiena Poznávání lidí Mezilidské vztahy Komunikace Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti Hodnoty, postoje, praktická etika VDO Občanská společnost a škola Občan, občanská společnost a stát Princip sociálního smíru a solidarity EV Základní podmínky života

- dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky - uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc - projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce - samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím - respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví - respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování - uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se	ochrana před přenosnými chorobami – základní cesty přenosu nákaz a jejich prevence, nákazy respirační, přenosné potravou, získané v přírodě, přenosné krví a sexuálním kontaktem, přenosné bodnutím hmyzu a stykem se zvířaty ochrana před chronickými nepřenosnými chorobami a před úrazy – prevence kardiovaskulárních a metabolických onemocnění; preventivní a léčebná péče; odpovědné chování v situacích úrazu a život ohrožujících stavů (úrazy v domácnosti, při sportu, na pracovišti, v dopravě), základy první pomoci RIZIKA OHROŽUJÍCÍ ZDRAVÍ A JEJICH PREVENCE stres a jeho vztah ke zdraví – kompenzační, relaxační a regenerační techniky překonávání únavy, stresových reakcí a posilování duševní odolnosti autodestruktivní závislosti – psychická onemocnění, násilí namířené proti sobě samému, rizikové chování (alkohol, aktivní a pasivní kouření, zbraně, nebezpečné látky a předměty, nebezpečný internet), násilné chování, těžké životní situace a jejich zvládání, trestná činnost, dopink ve sportu skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita – šikana a jiné projevy násilí; formy sexuálního zneužívání dětí; kriminalita mládeže; komunikace se službami odborné pomoci bezpečné chování a komunikace – komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi, bezpečný pohyb v rizikovém prostředí, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií, sebeochrana a vzájemná pomoc v rizikových situacích a v situacích ohrožení dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, rizika silniční a železniční dopravy, vztahy mezi účastníky silničního provozu včetně zvládání	Vztah člověka k prostředí MkV Kulturní difference Lidské vztahy
---	---	--

zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým • vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi • projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc • uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí	agresivity, postup v případě dopravní nehody (tísňové volání, zajištění bezpečnosti) manipulativní reklama a informace – reklamní vlivy, působení sekt ochrana člověka za mimořádných událostí – klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí HODNOTA A PODPORA ZDRAVÍ celostní pojetí člověka ve zdraví a nemoci – složky zdraví a jejich interakce, základní lidské potřeby a jejich hierarchie podpora zdraví a její formy – prevence a intervence, působení na změnu kvality prostředí a chování jedince, odpovědnost jedince za zdraví, podpora zdravého životního stylu, programy podpory zdraví OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ sebepoznání a sebepojetí – vztah k sobě samému, vztah k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí, utváření vědomí vlastní identity seberegulace a sebeorganizace činností a chování – cvičení sebereflexe, sebekontroly, sebeovládání a zvládání problémových situací; stanovení osobních cílů a postupných kroků k jejich dosažení; zaujímání hodnotových postojů a rozhodovacích dovedností pro řešení problémů v mezilidských vztazích; pomáhající a prosociální chování psychohygiena v sociální dovednosti pro předcházení a zvládání stresu, hledání pomoci při problémech mezilidské vztahy, komunikace a kooperace – respektování sebe sama i druhých, přijímání názoru druhého, empatie; chování podporující dobré vztahy, aktivní naslouchání, dialog, efektivní a asertivní komunikace a kooperace v různých situacích, dopad vlastního jednání a chování	
--	--	--

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ - aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem - usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program - samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností – zatěžovanými svaly - odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší - uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	význam pohybu pro zdraví – rekreační a výkonnostní sport, sport dívek a chlapců zdravotně orientovaná zdatnost – rozvoj zdravotně orientované zdatnosti, kondiční programy, manipulace se zatížením prevence a korekce jednostranného zatížení a svalových dysbalancí – průpravná, kompenzační, vyrovnávací, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech – v nestandardním prostředí, první pomoc při TV a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách, improvizované ošetření poranění a odsun raněného	
ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech - posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny	pohybové hry – s různým zaměřením; netradiční pohybové hry a aktivity gymnastika – akrobacie, přeskoky, cvičení s náčiním a na nářadí estetické a kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem – základy rytmické gymnastiky, cvičení s náčiním; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků; tance úpoly – základy sebeobran, základy aikido, judo, karate atletika – rychlý běh, vytrvalý běh na dráze a v terénu, základy	OSV Seberegulace a sebeorganizace Kooperace a kompetice EV Vztah člověka k prostředí

	překážkového běhu, skok do dálky nebo do výšky, hod míčkem nebo granátem, vrh koulí sportovní hry (alespoň dvě hry podle výběru školy) – herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie turistika a pobyt v přírodě – příprava turistické akce, přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, chůze se zátěží i v mírně náročném terénu, táboření, ochrana přírody, základy orientačního běhu, dokumentace z turistické akce; přežití v přírodě, orientace, ukrytí, nouzový přístřešek, zajištění vody, potravy, tepla plavání (podle podmínek školy – zdokonalovací plavecká výuka, pokud neproběhla základní plavecká výuka, musí předcházet adaptace na vodní prostředí a základní plavecké dovednosti) – další plavecké dovednosti, další plavecký způsob (plavecká technika), dovednosti záchranného a branného plavání, prvky zdravotního plavání a plaveckých sportů, rozvoj plavecké vytrvalosti lyžování, snowboarding, bruslení (podle podmínek školy) – běžecké lyžování, lyžařská turistika, sjezdové lyžování nebo jízda na snowboardu, bezpečnost pohybu v zimní horské krajině, jízda na vleku; (popř. další zimní sporty podle podmínek školy) další (i netradiční) pohybové činnosti (podle podmínek školy a zájmu žáků)	
ČINNOSTI PODPORUJÍCÍ POHYBOVÉ UČENÍ • užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu • naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné	komunikace v TV – tělocvičné názvosloví osvojovaných činností, smluvené povely, signály, gesta, značky, základy grafického zápisu pohybu, vzájemná komunikace a spolupráce při osvojovaných pohybových činnostech	

soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu • dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji • rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora • sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí • zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže • zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci	organizace prostoru a pohybových činností – v nestandardních podmínkách; sportovní výstroj a výzbroj – výběr, ošetřování historie a současnost sportu – významné soutěže a sportovci, olympismus – olympijská charta pravidla osvojovaných pohybových činností – her, závodů, soutěží zásady jednání a chování v různém prostředí a při různých činnostech měření výkonů a posuzování pohybových dovedností – měření, evidence, vyhodnocování	
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY • provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí • organizuje a plánuje svoji pracovní činnost • užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku • dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a	vlastnosti materiálu, užití v praxi (dřevo, kov, plasty, kompozity) pracovní pomůcky, nářadí a nástroje pro ruční opracování jednoduché pracovní operace a postupy organizace práce, důležité technologické postupy technické náčrty a výkresy, technické informace, návody úloha techniky v životě člověka, zneužití techniky, technika a životní prostředí, technika a volný čas, tradice a řemesla	OSV Seberegulace a sebeorganizace Kreativita Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu		
PŘÍPRAVA POKRMŮ • používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče • připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy • dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti • dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni	kuchyně – základní vybavení, udržování pořádku a čistoty, bezpečnost a hygiena provozu potraviny – výběr, nákup, skladování, skupiny potravin, sestavování jídelníčku příprava pokrmů – úprava pokrmů za studena, základní způsoby tepelné úpravy, základní postupy při přípravě pokrmů a nápojů úprava stolu a stolování – jednoduché prostírání, obsluha a chování u stolu, slavnostní stolování v rodině, zdobné prvky a květiny na stole	OSV Seberegulace a sebeorganizace Kreativita
SVĚT PRÁCE (závazný pro 8. a 9. ročník s možností realizace od 7. ročníku) • orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí • posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy • využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání • prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	trh práce – povolání lidí, druhy pracovišť, pracovních prostředků, pracovních objektů, charakter a druhy pracovních činností; požadavky kvalifikační, zdravotní a osobnostní; rovnost příležitostí na trhu práce volba profesní orientace – základní principy; sebepoznávání: osobní zájmy a cíle, tělesný a zdravotní stav, osobní vlastnosti a schopnosti, sebehodnocení, vlivy na volbu profesní orientace; informační základna pro volbu povolání, práce s profesními informacemi a využívání poradenských služeb možnosti vzdělávání – náplň učebních a studijních oborů, přijímací řízení, informace a poradenské služby zaměstnání – pracovní příležitosti v obci (regionu), způsoby hledání zaměstnání, psaní životopisu, pohovor u zaměstnavatele, problémy nezaměstnanosti, úřady práce; práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů podnikání – druhy a struktura organizací, nejčastější formy podnikání, drobné a soukromé podnikání	

5. Hodnocení výsledků vzdělávání žáků

5.1 Pravidla pro hodnocení

Při vzdělávání je pro každého žáka potřebná zpětná vazba, která žákovi poskytne informace o správnosti postupu, průběhu či výsledků. K tomu využíváme ve všech ročnících formu slovního hodnocení. Při samotném hodnocení klademe důraz na vhodnou a výstižnou formulaci a dáváme přednost pozitivnímu vyjádření. Uvědomujeme si, že vhodně formulované a podané hodnocení je jedním z nástrojů k motivaci žáka pro další učení. Při hodnocení používáme popisnou formu bez subjektivních formulací.

Cílem hodnocení je tedy podat zpětnou vazbu žákovi o jeho osobních pokrocích, úspěších, stupních zvládnutí konkrétních problematik a dovedností, nikoli jeho srovnávání a porovnávání s ostatními. Při poskytování zpětné vazby se zaměřujeme především na pokrok dítěte, jeho snahu, nikoli jen na výsledek.

Žák dostává zpětnou vazbu své činnosti v podobě hodnocení v průběhu celé edukace.

Na hodnocení se však nepodílí jen učitel. Vedeme žáka k tomu, aby byl schopen objektivně hodnotit sám sebe. Toto sebehodnocení využívá žák pro další práci a plánování dle nabízeného vzdělávacího obsahu. Významný pro žáka je i prvek zpětné vazby ze strany spolužáků.

O výsledcích žáka jsou kromě něho samotného informováni i jeho zákonní zástupci. A to dvěma základními formami – konzultacemi a vysvědčením.

Konzultace jsou nabízeny v průběhu školního roku. Doporučujeme minimálně dvakrát během každého pololetí. Konzultace je setkání učitel – žák – zákonný zástupce, kde všichni společně zhodnotí přístup k práci, dosažené výsledky a naplánují další postup edukace žáka.

Vysvědčení je adresné a učitel se v něm obrací přímo na žáka. Učitel se zaměřuje na zhodnocení žakovy půlroční práce, na jeho pokroky, přičemž vychází z porovnání aktuální dosažené úrovně vzdělávání s předchozími výsledky.

Poznámka: Slovní hodnocení se na známky převádí pouze na vyžádání školy, na kterou se žák hlásí (víceletá gymnázia, střední školy) nebo školy, na kterou žák v průběhu povinné školní docházky přestupuje.

Převod slovního hodnocení na klasifikační stupeň je realizován na základě Pravidel pro hodnocení výsledku vzdělávání žáků, který je součástí školního řádu.

Důležitým faktem je, že podklady pro hodnocení shromažďuje učitel v průběhu celého roku (záznamy učitele z žakovy práce, z hodnocení skupinových prací, z žakova portfolia apod.), nikoliv nárazově ze zkoušení. Podklady získané touto cestou mají pro žáka tu výhodu, že odpadá prvek stresu a nervozity z testování a zkoušení, a tím nedochází ke zkreslení skutečně dosažených výsledků.

Samostatnou kapitolou pro hodnocení jsou případy, kdy žák je v domácím vzdělávání, dosáhl v konkrétním předmětu vysoké absence (nad „30%“) či navštěvuje po určitý časový úsek (obvykle 1 školní rok) jinou školu. Potom jsou podklady pro hodnocení tohoto žáka získávány na základě komisionálního přezkoušení, případně předloženého předmětového portfolia. Pravidla komisionálního přezkoušení viz Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků, které je součástí školního řádu.

5.2 Kritéria hodnocení

Kritéria pro hodnocení žáka se odvíjí od klíčových kompetencí, sekundárně pak od očekávaných (resp. školních) výstupů. Učitel před každou činností žáky informuje, jaká jsou kritéria pro splnění dané činnosti. Důležitým prvkem pro vnitřní motivaci žáka je, že se na stanovování kritérií také určitou měrou podílí. Posiluje to jeho samostatnost v plánování a přebírání zodpovědnosti za vlastní učení. Kritéria se tak odvíjejí od konkrétní činnosti a úkolu. Pomocí stanovených kritérií učitel zhodnotí, jak a do jaké míry bylo předpokládaných dovedností a vědomostí dosaženo.

Učitel při hodnocení žáka přihlíží:

- ke školní práci – připravenosti, aktivnímu zapojení a projevování se ve škole
- k aktuální dosažené úrovni klíčových kompetencí žáka
- k měřitelným výsledkům – vyhodnotitelným výsledkům dílčích výstupů
- k domácí přípravě a její prezentaci ve škole
- ke stavu a vedení předmětového portfolia

Učitel při získávání většiny podkladů pro hodnocení využívá především tyto metody a formy:

- soustavné diagnostické pozorování žáka v edukačním procesu
- dialog s žákem ve všech oblastech edukace
- analýzu výsledků činnosti žáka
- konzultace s ostatními učiteli
- konzultace (podle potřeby) s psychologem či odborným lékařem

Přístup učitele k hodnocení

- učitel si uvědomuje motivační funkci hodnocení a jeho formativní význam
- bere při hodnocení výsledků vzdělávání na zřetel dosažení cílů daného stupně vzdělávání
- rozvíjí dovednost sebehodnocení a vzájemného hodnocení žáků
- přistupuje k hodnocení objektivně, s přiměřenou náročností a pedagogickým taktem vůči žákovi
- poskytuje žákovi možnost, prostor a čas pro to, aby se mohl stále zlepšovat
- uvědomuje si, že mezi žáky existují rozdíly v přístupu k práci; že stupeň zapojení se a zájem dítěte v průběhu dne kolísá

Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků

- učitel zahrne v celkovém hodnocení kvalitu práce, aktivitu, píli, snahu a učební výsledky, jichž žák dosáhl za celé hodnocené období
- oznamuje žákovi výsledek hodnocení
- je povinen vést evidenci o hodnocení žáka, v případě nezletilých žáků zabezpečí stanoveným způsobem informování zákonného zástupce žáka

Hlavní kritéria využívaná pro hodnocení výchovných a vzdělávacích výsledků žáka

Organizace učení

- vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie
- plánuje, organizuje a řídí vlastní učení
- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti
- poznává smysl a cíl učení
- má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich
- nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému

Dokončení a zakládání práce

- výsledky zvolené práce smysluplně seřadí a založí
- vytváří prezenční portfolia
- systematicky dokončí svou práci vzhledem ke stanovenému cíli a termínu

Kontrola vlastní práce

- kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich
- ověřuje prakticky správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situacích, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů
- vytváří si reálnou představu o sobě samém

Písemná a ústní komunikace

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění

Samostatná práce

- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti
- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky

Práce ve skupinách

- posoudí pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl svou práci zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky své spolupráce a diskutuje o nich
- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhazuje svůj názor a vhodně argumentuje
- využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi
- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají

Naslouchání a účast během skupinových rozhovorů

- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhazuje svůj názor a vhodně argumentuje
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají

Dodržování dohodnutých pravidel

- rozpozná a pochopí nastalé situace, přemýšlí o případných nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob jejich řešení
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí
- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu

Zapojování se do dění ve škole a třídě

- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají

Vnímání okolního prostředí

- vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni
- rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit

Využití získaných informací a dovedností v konkrétních činnostech ve škole a v běžném životě

- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka
- chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti
- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky
- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot
- operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly
- uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy
- samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy
- respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost

Hodnocení žáka v systému montessori má nesporně svá specifika. Systém nevyužívá hodnocení jako hrozbu a nevzbuzuje jím v žákovi pocit ohrožení. Přesto vychází z dané legislativy a splňuje státem stanovené podmínky. Zákonným normám odpovídá také část věnující se hodnocení uvedená ve školním řádu.

6. Autoevaluace školy

Vlastní hodnocení školy vychází z platné legislativy MŠMT ČR.

Oblasti, cíle a metody evaluace jsou shrnuty v následujících tabulkách.

Kritéria evaluace jsou stanovována na počátku evaluačního období ředitelkou školy po projednání s evaluačním pracovním týmem a rovněž po projednání v pedagogické radě školy. Závěrem autoevaluačního procesu na konci každého tříletého období je souhrnná zpráva, která stanovuje priority práce školy pro další období.

Střednědobý plán autoevaluace ZŠ Nový svět						
2018 - 2024						
Oblast autoevaluace	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024
Podmínky ke vzdělávání	S	Z		S	Z	
Průběh vzdělávání		S	Z			Z
Výsledky vzdělávání		S	Z	S	S	
Program školy	S	Z	S	Z	S	
Podpora školy žákům, spolupráce s rodiči	Z	Z		S	Z	Z
Řízení školy, DVPP, person. práce	Z	S	Z			Z
Úroveň výsledků práce školy	Z	S		Z	S	

Pozn. Z – zaměřeno, S – sledováno

6.1 Oblasti hodnocení

1. Podmínky ke vzdělávání

cíle:

- materiální, technické a hygienické podmínky vzdělávání – prostory, pomůcky, učebnice, technické prostředky
- efektivita využívání finančních zdrojů
- rozvoj ekonomických zdrojů
- soustavné vzdělávání pracovníků školy v souladu s ŠVP a jejich profesní růst

kritéria:

- vliv personálních podmínek na kvalitu vzdělávání
- funkčnost a estetická úroveň budovy, tříd, společných prostor
- efektivita využívání finančních zdrojů pro další rozvoj školy
- zabezpečování nadstandardních zdrojů (mj. účast v projektech, grantech)

2. Průběh vzdělávání žáků

cíle:

- pravidla hodnocení
- vnitřně motivovaný žák

kritéria:

- kvalita jednotlivých oblastí vzdělávání – tzn. příprava, zajištění, organizace, metody, formy, hodnocení, motivace, komunikace, klima
- účelnost použití metod výuky vzhledem k cíli a tématu vyučování
- využívání metod samostatné práce žáků
- individuální přístup k výuce
- prostor pro individuální nebo skupinové aktivity
- využití vstupních motivačních metod
- motivace v průběhu výuky
- dodržování stanovených pravidel hodnocení
- prověřování výchozích znalostí a dovedností
- vedení žáků k sebekontrolě a sebehodnocení
- prostor pro vyjadřování vlastního názoru
- dodržování pravidel komunikace
- psychosociální podmínky výuky
- propracovaný systém péče o žáky se SVP a žáky mimořádně nadané

3. Výsledky vzdělávání žáků

cíle:

- výsledky vzdělávání vzhledem ke stanoveným cílům vzdělávání

kritéria:

- zvládání očekávaných výstupů
- používání myšlenkových dovedností v souvislostech (aplikace, kritické hodnocení)
- dovednost spolupracovat
- dovednost komunikovat, obhájit svůj názor
- dosažení dílčích výstupů vyučovacích předmětů
- osvojení klíčových kompetencí žáků
- dovednost sebehodnocení žáka

4. Program školy

cíle:

- soulad školního programu s RVP
- programová nabídka pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, dotace předmětů, volitelné předměty, projekty

kritéria:

- relace mezi vzdělávacím programem a potřebami a podmínkami školy
- programová nabídka žákům se speciálními vzdělávacími potřebami
- soulad s pedagogickými principy M. Montessori

5. Podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vzájemné vztahy

cíle:

- přístup k informacím a jejich přenos
- vzájemné vztahy mezi školou, žáky, rodiči a dalšími osobami a jejich dopad na vzdělávání
- vztahy se zřizovatelem a školskou radou
- klima, kultura a étos školy

kritéria:

- kvalita činností učitele ve vztahu k potřebám školy, žáků a rodičů
- přístup pracovníků školy, žáků a rodičů k potřebným informacím
- poskytování potřebných informací zákonným zástupcům žáků
- úroveň spolupráce školy s odbornými pracovišti, např. PPP, SPC
- existence pocitu sounáležitosti a hrdosti na školu
- existence zřetelně přívětivého prostředí
- existence důvěry žáků (i rodičů) k učitelům a vedení školy

6. Řízení školy

cíle:

- kvalita systémového řízení
- plánování řídicích činností (koncepte, ŠVP, roční plán, plán DVPP, kontrol)
- efektivita organizace školy
- metodická podpora kvality výuky – personální rozvoj, DVPP, samostudium ...
- systém vedení pedagogických pracovníků – především efektivita výsledků hospitací
- kontrolní systém
- dokument – koncepční záměr rozvoje školy
- dokument – školní řád
- dokument – pravidla hodnocení

kritéria:

- hodnotitelnost cílů stanovených v koncepčním záměru rozvoje školy
- realizovatelnost koncepčních záměrů, zejména ve vztahu k finančnímu rozpočtu
- koncepčnost řídicích činností ve škole – jejich zřetelná strategie
- míra spoluúčasti pracovníků školy na činnostech spojených s řízením školy
- účinnost organizační struktury ve vztahu k řízení školy

- účelnost rozvrhu hodin
- kvalita a efektivita školního řádu
- koncepční zajištění personálního rozvoje
- systém dalšího vzdělávání a samostudia ve vazbě na potřeby školy
- zajištění pomoci začínajícím vyučujícím
- systém prosazování progresivních trendů vzdělávání
- kvalita kontroly a hodnocení průběhu vzdělávání (učitelé)
- kvalita kontroly provozu

7. Úroveň výsledků práce školy

cíle:

- kvalita výsledků vzdělávání
- prezentace školy
- spolupráce s rodiči, partnery
- dokument – výroční zpráva

kritéria:

- zřetelnost zkvalitňování výsledků vzdělávání
- úspěšný přechod žáka na 2. stupeň ZŠ a víceleté gymnázium
- prezentace školy na veřejnosti a odezva
- zapojení školy do vzdělávacích projektů a aktivit
- organizace propagace montessori školy formou vzdělávacích aktivit pro veřejnost
- kvalita výroční zprávy

Pro zjišťování výsledků ve všech výše uvedených oblastech hodnocení je možné využít tyto

nástroje:

- pozorování
- kontrola
- skupinová diskuse
- dotazník
- rozhovor
- školní dokumentace
- sebehodnocení žáků
- sebehodnocení vedení školy
- sebehodnocení třídních učitelů, učitelů
- vlastní hodnocení učitelů a žáků
- hodnocení žáků (např. technikou volného psaní)
- rozbor žákovských prací, jejich portfolií, anketa s žáky

STO LET MONTESSORI PEDAGOGIKY

Dne 6. 1. 1907 byl v Římě, na ulici Via dei Marsi otevřen Casa dei Bambini – Dům dětí, jehož vedením byla pověřena Maria Montessori. Tím započalo století tvorby a rozvoje pedagogického a filosofického systému MONTESSORI.

V Domě dětí, který byl určen pro děti předškolního věku z chudinských čtvrtí a velmi slabého sociálního prostředí Marie Montessori vyvíjela a ověřovala svoje poznatky získané studiem lékařství, speciálně dětské neurologie a psychiatrie, pedagogiky, psychologie, biologie a antropologie a inspirované stáží na neurologické klinice prof. Itarda a Sequina v Paříži o podnětném vlivu prostředí na rozvoj dítěte. Prostor ve všech jeho aspektech – vybavení nábytkem a hračkami, jejich velikostí a vzhledu, podnětnosti nabízených aktivit, vztahu vychovatele a dítěte.

Marie Montessori pochopila, že každé dítě je zcela integrovaná bytost, která je nadána vlastní touhou a schopností růstu a vývoje, fyzický a smyslový rozvoj podmiňuje rozvoj duševní a v závislosti na podnětech prostředí se učí prakticky samovolně veškeré dovednosti až do dospělosti. Pochopila, že tento dar má každé dítě a že záleží na dospělých, jaké mu připraví podmínky k rozvoji.

Dlouhým a soustavným pozorováním a prací s dětmi vyvodila, jakými činnostmi se během svého vývoje rády zabývají a rozvíjejí svoje dovednosti, jaká je obvyklá poslušnost tohoto vývoje. Geniální soustava didaktických materiálů, kterou se svými spolupracovníky v průběhu let své praxe vyvinula, vycházela vesměs z předmětů denního života a dnes tvoří základ její didaktické metody. Tato kombinace konkrétního a abstraktního a vazba na realie praktického života nemá obdoby v jiných systémech. Děti se učí od poznávání činnosti všedního dne – praktického života po složité matematické a geometrické příklady a úvahy – vše na krásně provedených, barevných pomůckách, se kterými se učí zacházet již od nejranějšího věku. Postupně pomůcky mohou sloužit k výuce stále složitějších poznatků z různých oblastí lidského vědění.

Speciální montessori didaktický materiál je velmi pozoruhodný a dětem velmi usnadňuje proces vzdělávání. Velmi efektivně pomůcky využívá montessori léčebná pedagogika, která metodu aplikuje pro děti i dospělé s různými typy handicapů.

Nejrevolučnějším přínosem M. Montessori bylo ale její pochopení, že dítě může svůj potenciál k rozvoji využít jen za zcela změněných vztahů rodiče a učitele k dítěti. Její poznání, že základem tohoto vztahu musí být oboustranný respekt, vedlo k nové definici úlohy vychovatele a učitele. Dospělý musí vyvinout veškeré úsilí ke své přeměně v empatického rádce a pomocníka, nikoli tvůrce, organizátora a autoritativního kontrolora rozvoje dítěte.

Paní Montessori také pochopila, že vzdělávací systémy tehdejší doby naprosto nevyhovují těmto tezí. Dítě je ve škole a někdy i v rodině stále k něčemu nuceno, usměrňováno, jeho spontánní činnosti jsou omezovány a zakazovány, předčasně ukončovány. Dítě potřebuje dostatek času k nerušené činnosti, nevyhovuje mu např. omezení délkou vyučovacích hodin, nemá být nuceno k činnosti, pokud je unavené, nemá být omezeno prostorem lavice, pracovat má na věcech, které ho zajímají. Veškerou učební látku je třeba ilustrovat na příkladech z běžného života a včleňovat do souvislostí, dítě musí vidět smysl poznání.

Protože se děti potřebují naučit i poznatky z okraje jeho zájmů, musí se mu předkládat v době, kdy lze taková témata navázat na témata pro něj zajímavá a na které je vývojově připraveno.

Optimálně se dítě učí veškeré dovednosti a poznatky v tzv. senzitivních fázích.

Proto je přístup ke každému dítěti přísně individuální a úkolem učitele je bedlivě dítě pozorovat a senzitivní fáze beze zbytku využít k efektivnímu učení.

Protože činnost je pro dítě přirozenou vývojovou potřebou, pracuje a učí se z vnitřních pohnutek a rádo, pokud má svobodu se rozhodnout kdy a jak se danou věc naučí. Ochotně se také podřizuje pravidlům, pokud se podílí na jejich tvorbě, rozumí jim, ví, že jejich porušováním omezuje nebo ruší někoho jiného.

ZÁKLADNÍ PRINCIPY MONTESSORI PEDAGOGIKY

Senzitivní fáze ve vývoji dítěte jsou období zvýšené vnímavosti k určitým činnostem a jevům. Toto zaujetí umožňuje dítěti získávat nové schopnosti, dovednosti a znalosti velmi snadno, bez vědomé námahy, bez vnějšího tlaku dospělých, s viditelným nadšením a přitom s největším užitekem. Citlivé fáze trvají jen určitou kratší či delší dobu a pak se nenávratně ukončí, ať jsou využity nebo ne, proto je třeba je maximálně využít nabídnutím odpovídajících materiálů a aktivit.

Polarita pozornosti označuje maximální koncentraci dítěte na určitou práci; během ní dochází k velkým pokrokům v učení a k opravdovému osvojení a pochopení. Je to schopnost, s níž se děti již narodí, ale může se postupně vytratit při neustálých zásazích z vnějšku. Proto je třeba ji cíleně pěstovat a podporovat (pravidla práce ve třídě, cvičení ticha a koncentrace). Velkým úkolem pedagoga je zajistit dětem možnost takového soustředění.

Připravené prostředí – prostředí, které dítěti umožňuje pracovat na svém optimálním rozvoji, využívat svých senzitivních fází a polaritu pozornosti.

Připravené prostředí zahrnuje:

Osobnost pedagoga: Pedagogika Marie Montessori je založena na rovnosti, nezávislosti, svobodě volby, vzájemném respektu a přijetí. Je úkolem pedagoga, aby toto vše dětem svým přístupem a způsobem jednání umožňoval a nabízel. Pedagog – průvodce dětí – je služebníkem ducha (jako dobrý sluha má připraveno vše, co dítě potřebuje k rozvoji svého ducha), spolupracovníkem (při sebetvorbě dítěte z jeho vlastních vnitřních zdrojů), podněcovatelem přirozené dětské zvědavosti a organizátorem tvůrčí práce jednotlivých dětí i celé třídy. Přesto zůstává v pozadí, nechává na dítěti volbu prostředků a konkrétní práce a především zbytečně nevstupuje jako překážka mezi dítě a jeho zkušenost. Důležitou součástí práce pedagoga je pozorování. Pedagog pozoruje děti při práci, poznává jejich individuální možnosti, vede záznamy o jejich postupu v učení. Díky tomu může vhodně doplňovat prostředí třídy a připravovat materiály, projekty a aktivity pro jednotlivé děti i pro celý kolektiv, který se sešel v konkrétní třídě. Pedagog je tedy aktivní vůči prostředí a vůči sobě (pracuje na sobě, aby byl dobrým pedagogem), ale je pokud možno pasivní vůči dětem, které jsou schopné samostatně pracovat. Pedagog se stará o to, aby měly děti klid na práci a možnost se soustředit. Jeho cílem je, aby dítě co nejčastěji zažívalo úspěch a radost z práce.

Věcné prostředí: Připravené prostředí je prostředí, v němž každý najde to, co potřebuje vzhledem ke své vývojové fázi a aktuálnímu vzdělávacímu zájmu. Třída je vybavena tak, aby děti mohly všechny potřebné činnosti zvládnout samy – samostatný výběr učebního materiálu, práci s ním, úklid třídy a další péči o sebe a prostředí. Při práci s výukovým materiálem by dítě mělo mít také možnost samo zkontrolovat správnost svého řešení. Děti si vybírají místo ve třídě, kde a jak chtějí pracovat. Třída je vybavena stolkami k samostatné práci, stolkami ke společné práci dvojic či skupin, koberečky pro vymezení prostoru při práci na podlaze, podložky nebo tápy pro vymezení prostoru při práci na stolku. Výukové materiály (montessori aj. pomůcky, pracovní listy, knihy atd.) i ostatní pomůcky (výtvarné, hudební, úklidové ad.) jsou umístěny v otevřených skříňkách na policích označených popiskou tak, aby každá věc měla své jasně určené místo. Pomůcky jsou přehledně uspořádány podle vzdělávacích oblastí a vzájemné posloupnosti. Veškerý materiál je uložen v pohodlném dosahu dětí.

Vlastnosti učební pomůcky podle principů montessori: Láká k činnosti, obsahuje estetické kvality – podněcuje zvědavost a chuť dál zkoumat – je v prostoru pouze v jednom exempláři – izoluje jednu vlastnost, řeší jeden problém, učí jedné zákonitosti nebo dovednosti – obsahuje sama v sobě kontrolu správnosti – umožňuje dítěti zažít úspěch.

Zásadní součástí připraveného prostředí je místo setkávání celého kolektivu – elipsa. Je určena ke společným aktivitám s učitelem, k vzájemné komunikaci, k cvičením koncentrace a ticha apod. Ve třídě je vyhrazen prostor, kam si mohou děti ukládat své osobní věci (např. označené šuplíky). Součástí připraveného prostředí je také prostor pro relaxaci.

Výukové programy a projekty: Jsou iniciovány učitelem, případně vycházejí z aktuálního zájmu dětí nebo z dění v jejich okolí. Pracuje na nich podle zadaných kritérií celý kolektiv dětí (společně, samostatně nebo ve skupinách, v daném časovém rámci, s určeným výstupem), jsou však koncipovány tak, aby se mohly zapojit všechny děti bez ohledu na své aktuální možnosti. Projekty propojují v nový funkční celek vědomosti a dovednosti získávané v jednotlivých vzdělávacích oborech včetně průřezových témat. Při práci na nich je zároveň přirozeně rozvíjena většina klíčových kompetencí.

Principy práce – specifické postupy při práci s informacemi a s výukovými materiály, které usilují o propojování informací a pochopení souvislostí. Není kladen důraz na to, aby se děti naučily určité množství poznatků, ale aby se co nejpodrobněji a do hloubky zajímaly o zvolená témata.

Principy práce s didaktickým materiálem:

- zleva doprava, shora dolů
- od jednoduchého ke složitějšímu
- od známého k novému
- od celku k detailu (např. sluneční soustava → Země → světadíl → stát)
- od konkrétního k abstraktnímu (na prvním místě je vždy zkušenost s reálnými předměty a ději, na posledním místě je symbol a text)
- důkladné prozkoumání jedné části je prostředkem k poznání a pochopení celku

Princip pohybu – podle Marie Montessori je pohyb důležitý pro rozvoj dětské osobnosti a pro rozvoj inteligence. Pohyb je také významný pro uskutečnění polarizace pozornosti. V montessori školách se pohyb využívá při vzdělávacím procesu. Organizace vyučování musí takové učení umožnit. Děti sedí u stolků, jen pokud mají činnost s písemným projevem, prakticky po celou dobu vyučování se volně pohybují po třídě.

Věkově smíšený kolektiv dětí – pedagogika montessori využívá výhod věkově smíšeného kolektivu. Děti se raději učí od starších dětí než od dospělých, mladší děti mají motivaci k pokroku a učení a vzory sobě blízké, starší děti se učí ohleduplnosti, pomoci a trpělivosti, přirozeně a smysluplně si opakují to, co už umějí, všichni se učí spolupracovat a komunikovat. Jednoznačnou výhodou je absence vzájemného srovnávání, které je častým projevem ve věkově homogenním prostředí, a simulace normálního, tedy věkově různorodého, sociálního prostředí, které dítě v životě běžně potkává a bude potkávat.

MINIMÁLNÍ UZNANÝ STANDARD MONTESSORI ŠKOL

Personální podmínky:

- pedagog absolvoval minimálně třístahodinový kurz o výchově a vzdělávání metodou montessori v ČR nebo v zahraničí (s doplněním semináře o výuce českého jazyka)
- vytváří prostředí, které ve třídě respektuje individuální osobnost dítěte
- vztah s dětmi buduje na principu empatie s ohledem na stupeň vývoje dítěte
- má partnerský přístup k dětem
- je ochoten se stále profesně i osobnostně vzdělávat
- vytváří prostředí pro komunikaci rodiny a školy a podporuje spolupráci školy a rodiny
- spolupracuje na obohacování vzdělávacího prostředí novými materiály a pomůckami
- spolupracuje s ostatními kolegy v organizaci, je ochoten poradit a pomoci méně zkušeným kolegům v realizaci pedagogiky montessori
- alespoň pasivně se na profesní úrovni informuje či zúčastňuje informačních setkání, seminářů a konferencí o metodě montessori
- dle svých možností se aktivně zapojuje do šíření principů filosofie montessori mezi pedagogickou a rodičovskou veřejností

Podmínky pro výchovné a vzdělávací prostředí:

Zařízení místností představuje specifické uspořádání nábytku, pohodlí a hygienické podmínky respektující individuální práci dítěte a vývojové období, pro které je místnost – třída určena (připravené prostředí):

- skříňky s montessori materiálem s dostupnými policemi pro dítě
- stolky jsou sestaveny pro práci jednotlivce, dvojice i skupinek dětí
- pro dítě přehledné uspořádání podle oblastí vzdělávání i uspořádání jednotlivých pomůcek a materiálů
- děti mají možnost vymezit si svou pracovní plochu (tácy, koberečky, podložky při práci)
- v místnosti je prostor pro setkání dětí ke společné komunikaci a sdílení (pro předškolní děti vyznačena elipsa) – cvičení koncentrace a ticha, společným aktivitám s učitelem
- je připraven prostor pro pohodlnou práci i relaxaci dětí

Podmínky pro výchovné a vzdělávací působení:

- třídy – skupiny dětí jsou věkově smíšené (nejméně dva až tři ročníky po sobě jdoucí)
- organizace výuky respektuje senzitivní období a polaritu pozornosti dětí (v ZŠ není členěna na vyučovací hodiny a dělena přestávkami, nezvoní, není pravidelně stanoven rozvrh hodin)
- učitel pracuje s chybou a pochvalou dle zásad a principů pedagogiky montessori (není podporována soutěžní a srovnávací atmosféra mezi dětmi, v ZŠ je práce dítěte zaznamenána popisným jazykem) – zásadně se pro hodnocení práce dítěte nepoužívají tresty a odměny
- pro práci dětí je vytvořena klidná a podnětná atmosféra, která podporuje dítě v objevování a radostném učení
- děti se podílejí na vytváření pravidel soužití ve třídě

- hodnocení na vysvědčení je jen slovní, výroky nesrovnávají dítě s ostatními a jsou motivující
- výsledky práce žáků jsou shromažďovány jako portfolia

Montessori zařízení musí respektovat tato pravidla na celém světě stejně. Předností systému je i to, že na celém světě se dítě potká se stejným fyzickým a výchovným prostředím, stejnými materiály a navazuje velmi přirozeně na dříve získané poznatky a dovednosti.